

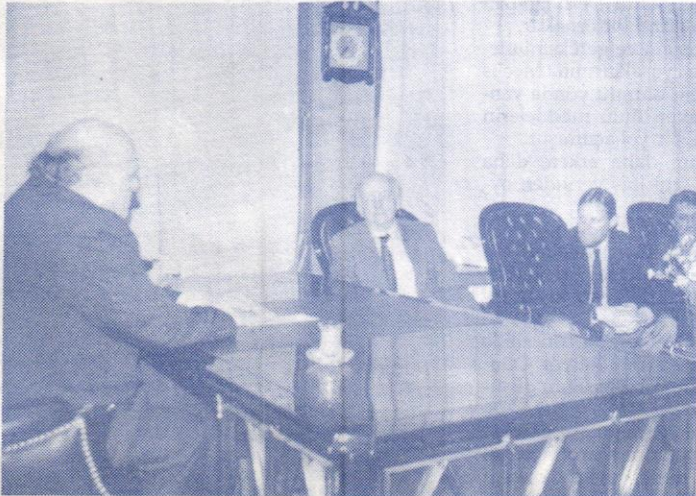
## HADİ BAKALIM !

**N**ÜSHED, üç yıllık bir hukuk savaşından sonra hem tüzelselini kazandı, hem de Nobel Barış Ödülü Sahibi IPPNW'nin saygın bir üyesi oldu. NÜSHED, bu çok yönlü savaşımı sürdürürken, demokrasi ve barış güçlerinden, 12 Eylül Hukuku'na karşı tüm siyasal partilerden yakın ilgi ve destek gördü. Özellikle DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** ve SHP Genel Başkanı Prof. Dr. **Erdal İnönü**, NÜSHED'in çalışmalarına özel bir ilgi gösterdiler, toplantılarına sürekli mesaj gönderdiler, Yönetim Kurulu üyelerini ve IPPNW'den Türkiye'ye gelen konukları kabul ederek yararlı görüşmelerde bulundular. Özellikle Körfez Savaşı sırasında bu ilişkiler daha da sıklaştı.

DYP ve SHP, 20 Ekim seçimlerinden sonra koalisyon ortakları olarak yeni hükümeti oluşturdular. Dün, "NÜSHED'in gayretlerini takdirle karşılıyorum. Bu gayretlere herkesin yardımcı olmasını istiyorum" diyen **Süleyman Demirel**, bugün Hükümet Başkanı'dır. "Ülkemizde NÜSHED'in kurulmasına engel olan anlamsız engeller bir an önce kaldırılmalıdır" diyen **Erdal İnönü** de yeni hükümette Başbakan Yardımcısı'dır. SHP Meclis Grup Başkanvekili olarak NÜSHED yöneticilerini ve IPPNW önderlerini TBMM'de kabul ederek görüşen **Hikmet Çetin** ise bugün Dışişleri Bakanı'dır. Yani, NÜSHED'in amaç ve ilkelerini, etkinliklerini çok yakından bilen bu insanlar, artık Türkiye'nin yazgısını belirleyecek konumlara gelmişlerdir. Öyleyse, hem NÜSHED'in, hem öteki demokratik kuruluşların elini kolunu bağlayan engeller artık süratle kaldırılmalıdır. Yeni hükümetin bu konuda öne sürebileceği hiçbir geçerli mazeret bulunmamaktadır.

Hükümet kurulduktan sonra, NÜSHED yönetimi, başta Başbakan **Süleyman Demirel** ve Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. **Erdal İnönü** olmak üzere, çeşitli bakanlardan görüşme isteğinde bulundu. Derneğimizin ilgi alanına giren Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin**, Sağlık Bakanı **Dr. Yıldırım Aktuna**, Çevre Bakanı **Doğan Akyürek**, İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin** de bunlar arasındaydı. Dergimiz baskıya verilmeye değin, randevu isteklerimizden hiçbirine yanıt verilmemişti. "Son Reçete"nin bu sayısında, bellekleri tazelemek için arşivimizden kimi yapıtları arıyoruz. Umarız, bu diyalog ve işbirliği görüntüleri, "muhalafet yıllarına özgü nostaljik anılar" olarak kalmaz.

SON REÇETE



● SÜLEYMAN DEMİREL'LE: DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, IPPNW Avrupa Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Lars Engstedt ve Genel Yönetmen William Monning ile (Ankara, 16.2.1989).



### SHP

**İNÖNÜ:**  
"Eyremsel bir barış için savaş nedenlerini ortadan kaldırmak gereklidir."

15 yıldır ülkemizde kurulmaya çalışılan bir dernek var. Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği. Dünyada en başta ABD ve Sovyet Rusya'da olmak üzere bir çok ülkede bu maksatla kuruluş olan Hekimler Dernekleri yıllardır çalışıyorlar. Bu derneklerin federasyonları 1985 yılında Nobel Barış ödülünü kazanmıştı. Nükleer savaşın dünya ve insanlık için ne kadar büyük bir tehlike olduğunu düşünün. Her gün bir ölüme sebep olan bir tehlike gibi önde gelen



### DYP

**DEMİREL:**  
"NÜSHED'in gayretlerini takdirle karşılıyorum"

"Hiroşimaya Atom Bombasının atılmasının 43'ncü yıldönümünde o günleri hatırlayarak atomun savaş amaçlarıyla için kullanılmasını halinde insanlığın başına neler getireceğini düşünmek tüyler ürperticidir. Atom barışçı amaçlar için kullanılmalıdır. Savaş maksadıyla kullanılmak eynettir. Hemen hemen 30 seneyi aşan bir süredir atomun savaş için kullanılması bakımından fevkalade tehlikeli silahlar kullanılmaktadır. Sınırlı bir şekilde kullanılması

● TARİHTEN BİR YAPRAK: SHP ve DYP önderlerinin, "Son Reçete"de yer alan demeçleri (Temmuz - Ağustos 1988, Sayı: 8-9).



● HİKMET ÇETİN'LE: Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin, SHP Meclis Grup Başkanvekili bulunduğu sırada, NÜSHED ve IPPNW yöneticileriyle TBMM Lokantası'nda, bir çalışma yemeğinde.



● GÜNİZ SOKAK ANISI: Süleyman Demirel, Güniz Sokak günlerinde, NÜSHED Genel Sekreteri Dr. Özen Aşut ve Dr. Ercan Kesal'la (Ağustos 1988).

## Barış için yeni umutlar

Ülkemiz, yeni yıla yeni bir hükümetle giriyor. 20 Ekim seçimleri sonrasında oluşan yeni koşullar ve "Demokratikleşme"yi öne alan DYP-SHP Hükümeti'nin içte ve dışta yarattığı olumlu ortam, halkımızı yeni umutlara ve beklentilere soktu. Şimdi ortak hükümeti oluşturan partiler, gerek seçim öncesi halka vaat ettikleri, gerek Hükümet Programı'nda ifadesini bulan "toplumun demokratikleştirilmesi ve ekonominin düzeltilmesi" projesini yaşama geçirmek zorunluluğu ile karşı karşıyadırlar.

DYP- SHP Hükümeti, önceki koalisyon deneyimlerinin genel olarak başarılı sonuçlar vermediği bir ülkede, biraz da parlamento aritmetiğinin zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkmış olmakla birlikte, yakın zamanlara değin hiçbir hükümetin sahip olamadığı bir halk desteğini arkasında bulmuştur. Ülkenin gündemindeki ağır görevlerin yerine getirilmesinde, yüzde 70'leri aşan bu genel halk desteğinin büyük katkısı olacaktır. DYP-SHP Hükümeti'nin, bu şansı ve tarihsel fırsatı çok iyi değerlendirerek, halkın özlem ve beklentilerine uygun düşecek uygulamalarını bir an önce yaşama geçirmesi gerekmektedir. Bu "altın fırsat"ın çarçur edilip yitirilmesi, ülkemiz açısından gerçekten büyük bir talihsizlik olur.

\*\*\*

Türkiye'deki gelişmelerin yanı sıra, dünyamız da çok hızlı değişimlere sahne oluyor. Nükleer silahların azaltılması için George Bush ve Mihail Gorbaçov'un birbiri ardı sıra attığı adımlar, kuşkusuz dünyadaki yumuşama sürecine önemli katkılarda bulundu. Bugün, barış için düne göre daha çok olanaklara sahibiz. Ancak, bu olumlu gelişme sürecine karşın, global bir dünya barışına ulaşmak kendiliğinden olmayacak. Dünya barışını tehdit eden unsurlar, bugün de varlığını koruyor. Nükleer denemeler sürerken, orduların modernizasyonu projeleri gündemden hiç düşmüyor.

Sovyetler Birliği'nin dağılması, bu ülkede nükleer silahları elinde bulunduran Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Kazakistan'ın durumunu birdenbire öne çıkardı. Şimdi dünyada, nükleer silahların merkezi bir denetimden çıkmış olmasının ileride yol açabileceği ciddi sorunlar tartışılıyor.

Ortalık tozpembe olmasa da, yeni yıla umutla giriyoruz.

Bununla birlikte, yılbaşı mesajımızda da vurguladığımız gibi, "Dünyadaki tüm yumuşama görüntülerine karşın, barış için savaşım, bugün de yaşamsal önemini koruyor. Kalıcı barış, kesintisiz çaba ve özveri gerektiriyor. 1992'nin, bizi bu amaca daha çok yakınlaştırmasını diliyoruz."

Yayın Yönetmeni

## "Artık taş yerinden oynamıştır"

Değerli Prof. Dr. Leziz Onaran,

Son Reçete'yi izleyebildiğim için mutluyum. Büyük bir özen ve özveriyle çıkarmayı başardığınız gazetenizi, incelik gösterip hapishaneye kadar gönderdiğiniz için teşekkürü borç bilirim.

Bu mektubumla, hem size ve sizin yardımınızla Son Reçete'ye, çıkmasında emeği geçenlere, Yönetim Kurulu'nuzla başarı dilekelerimle saygılarımı sunmak, hem de Derneğinizin gönüllü "Fahri Üyesi", başırsaver bir eğitmeni olarak, koşulların elverdiği oranda, konuya ilişkin görüşlerimi iletmeği istiyorum.

Gönül ister ki; bir daha Hiroşimalar olmasın! Elbette, istemekle her şey olup bitmiyor. İstemenin ötesinde, henüz her şey bitmemişken, bir şeyler yapmak gerekiyor. Bunun için de, kanımca bugün, dünya uygarlığının geldiği uçuruma bakmak yeterlidir.

Ne acıdır ki dünyamızda, milyonları açlığa, işsizliğe, cehalete ve sefaletle mahkûm etme pahasına, tüm insanlığı ve uygarlığı on kez, yirmi kez yok edecek güçte nükleer silah depolanmış, nükleer atom başlıklı füzeler konuşlandırılmıştır. Artık, bir delinin dünyamızı küle çevirmesi, işten bile değildir. Ne korkunç değil mi?

Yaşan, gerçekten çelişkiler yumağı... "Her şey insan için" düşüncesi ortada dururken, bilim ve teknolojiyi, barış içinde, yalnızca insanlığın mutluluğu için kullanmak varken; insan soyunun toptan yok oluş tehlikesini de birlikte getiren, nükleer silah üretimini ve üretimin sürdürülmesini anlamak kolay değil!

İyi ki insanlık, içine düştüğü açmazın, kapıları çalmadan gelen büyük felaketin bilincinde ve bir çıkış yolu aramakta, diyorum.

Artık insanlık, kazanımlı olmayan bir savaşın önleme ortak sorumluluğu ile başa basmalıdır. O nedenle, çağımızda barış; belirli bir kesimin sorunu olmaktan çıkmış, herkesin ekmek, su ve hava gibi zorunlu bir gereksinimi olmakla, evrensel bir boyut kazanmıştır. Elbette barış ve mutluluk, kendi ellerimizdedir. Onun için, nükleer silahlardan arındırılmış, savaşsız bir dünya!

Bu uğurda ne yapsak azdır. Bu inançla, Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Sayın Gorbaçov ile ABD Başkanı Sayın Bush'un görüşmeleriyle yeniden başlayan yumuşama, nükleer silahları karşılıklı indirme ve sıfırlama sürecini destekleyerek barış hareketini yükseltmek, gerçekçi bir yaklaşım olmalıdır.

Kuşkusuz, daha adil, daha mutlu, savaşsız, yepyeni bir dünya; tüm insanlığın, herkesin ortak çıkarıdır. Bu özlemle barış ve demokratik yenilenme, her gün biraz daha yaklaşmakta; sınırları, duvarları aşı aşı ilerlemektedir. Elbette halkımızın da özlemi olan bu hareketten, ülkemizi yönetenlerin etkilenmemesi söz konusu değildir.

Ne ki; çağ atladığı söylenen ülkemizde, düşüncecinin prangadan, barış yolunun engebelerden, molozlardan, keskin virajlardan, çakırdikenlerden kurtulduğu hâlâ söylenemez. Benim naçizane kanım budur.

Ancak, karamsarlığa gerek yoktur. Ülkemizin bugünkü koşullarında, toplumsal değişimin ağır ağır yol aldığı, üstyapı kurumlarına yansımalarının ise daha uzun zaman aldığı, yaşadığımız bir gerçekliktir. Nitekim, bu nesnel gerçekliğin kimi belirtileri, hatta ürünleri önümüzdedir.

Uzun süren bir uğraşından sonra Derneğinizin kuruluşunun onanması, buna güzel bir örnektir.

Yine, tabandan yükselen istem ve gereksinimlerin sonucu olarak, düşünce yasaklarının Meclis gündemine girmesi, bu sürecin olumlu yönde yansımalarıdır. Düşünceyi yasaklayan ünlü maddelerin (141, 142, 163) kaldırılmasıyla, bir yol açılmıştır.

Öteki engellere de sıranın daha erken, daha hızlı geleceğini umuyorum. Artık taş yerinden oynamıştır. Arkası gelecektir.

Değerli Başkanım, NÜSHED'in kuruluş aşamasında, engelleri göğüslemeye gösterdiğiniz kararlılık saygıdeğerdir; yalnızca hekimlerimizin değil, tüm başırsaver insanlarımızın yüz akıdır.

Sanırım, nükleer savaşın önlenmesi, öncelikle toplumu aydınlatma eylemini zorunlu kılıyor. Dünyada yeni bir aydınlanma çağının başladığını düşünüyorum.

Gerek halkımızın aydınlatılmasında, gerekse başırsaverlerin uluslararası platformlarda temsil edilmesinde, Derneğimize önemli görevler düşeceği açıktır. Nitekim, şu iki olay bile Derneğinizin yerini ortaya koymaktadır.

Birincisi, Derneğinizin çabalarıyla IPPNW'nin kamuoyunda tanınmaya başlaması ve kongreleri-

nin basınımla duyurulmasıdır.

İkincisi de, Altındağ Belediyesi ile ortaklaşa gerçekleştirildiğiniz "Başkentte Barış Şöleni"dir.

Sayın Hocam,

Öyle umuyorum ki; diyalog ve işbirliği yöntemiyle, birçok kuruluşun katılımıyla, ortaklaşa etkinliklerin sergilenmesi ve yaygınlaşması başarılıdır; gönüllerde, kafalarda nükleer savaşın önlenmesi de, silahsızlanma ve barış da, silinmez bir biçimde yer edecek, toplumda kök salacaktır. Elbette buna paralel olarak Derneğin saygınlığı, önemi ve yükümlülükleri de giderek yükselecektir.

Ülkemiz için, insanlık için, böylesine yaşamsal öneme sahip bir konuda gerçekleştirdiğiniz çalışmalarınız dolayısıyla, başta sizi, Derneğimizi kuran ve yöneten değerli hekimlerimizi, mektubumun sonunda bir kez daha candan kutluyor; hepimize sağlık, mutluluk ve başarılar diliyorum.

Yürekten inaniyorum ki; medeni cesaretinizi ve özverili girişiminizi, başırsaver halkımız, her zaman özenle yaşatacak güç ve bilinçtedir.

Size ve tüm başırsaverlere sonsuz selam ve saygılarımla...

Yusuf DEMİRCİ / İSTANBUL

## "Şiirimi Yayınlayın"

Değerli "Son Reçete" Dergisi Yöneticileri,

Sivas'ın Şarkışla İlçesi, Beyyurdu Köyü'nde 1945'te doğdum. Ekmeğimi şoförlükle kazanıyorum. Şiirimi köşenizde yayımlamanızı saygılarımla arz ederim.

ÇAĞRI

Bu dünyayı parsellemiş ülkeler,  
Şu dünya ne güzel, neler var neler  
Kimi yanmış atomdan, kimisi güller  
Kimyasal silahlar zarardır zarar.

Ne güzel manzara, akıyor sular  
Barajlar yapılır, denizler dolar  
Yakmayın dünyayı, gülleri solar  
Kimyasal silahlar zarardır zarar.

Otursun liderler alsınlar karar,  
Kimi gönül yapar, kimisi kırar  
Gün gelir dünyayı onlar da arar  
Kimyasal silahlar zarardır zarar.

DOĞAN da bir kuldur, düşünür dalar,  
Ne yitirmiş sanki, neyini arar?  
Bir gün bu dünyayı alevler sarar  
Kimyasal silahlar zarardır zarar.

Halil DOĞAN/ANKARA

SON REÇETE

(LAST PRESCRIPTION)

NÜKLEER SAVAŞIN ÖNLENMESİ İÇİN HEKİMLER DERNEĞİ'NİN ÜÇ AYLIK YAYIN ORGANI

Sahibi:

NÜSHED adına  
Prof. Dr. Leziz ONARAN

Sorumlu Müdür:

Dt. Sûha ALPAY

Yayın Yönetmeni:

Atilla AŞUT

Adres:

Mithatpaşa Cad. 54/18, Kızılay- ANKARA  
(Tel: 432 39 66 — Fax: 432 39 66)

Hesap No:

T.C. Ziraat Bankası  
Necatibey Şb. 30440/38

Baskı: Erk Yayıncılık (Tel: 231 41 97)

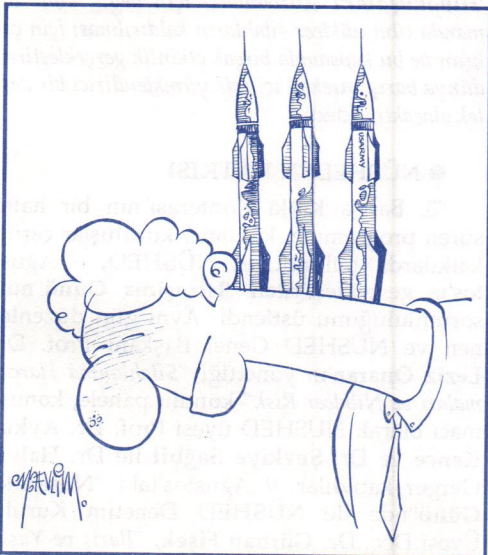
BULLETIN OF THE ASSOCIATION OF  
PHYSICIANS FOR THE PREVENTION  
OF NUCLEAR WAR (IN TURKEY)

# SAVAŞIM, BARIŞIM

Prof. Dr. Leziz ONARAN

**G**ünümüzde, teknolojik gelişmelerin hızıyla yarışan toplumsal değişiklikler yaşıyoruz. Bu süreçlerde görünür ya da görünmez akımlar, burgaçlar, girişimler, yalancı durgunluklar oluşuyor. Ülkesel, ulusal, uluslararası çelişkiler, olayları izleme olanağı vermeden değişiyor. Ancak tarihin "zaman merceği", bunların her birini değerlendirmeye izin verecek.

Bütün bu karmaşa içinde yinelenen, bazen prova, bazen seyirciye sunulan oyun niteliğinde etkinlikler ayırmsanıyor. Bir yanda yerel toplumların karşı koymasıyla yok edilen nükleer başlıkların radyoaktif artıklarını gömecek sığınak depolar bulunamıyor; bir yanda yeni nükleer denemeler yapılıyor. Bir yanda denenmiş, gizleri ortaya çıkmış silahlar, Afrika yerlilerine çakmak gösterisi yapılır gibi fuarlarda sergileniyor ve mevsim sonu satışları gibi, "moda" iken alamayanlara pazarlanıyor; bir yanda barış adına geziler yapılıyor. Bir yanda "ulusal savunma" adına aşular, toksik ürünlerle biyolojik yöntemler, genetik mühendisliğin yeni buluşları kullanılıyor; bir yanda kimlerin neler yaptığını anlayabilmek için birtakım "bilimsel" uluslararası anketler düzenleniyor. Birleşmiş Milletler, bazı kesimlerde gönüllü olarak



● Karikatür: Mehmet TEVLİM

çok hızlı davranıyor, bazı olayları görmezden geliyor.

**N**ükleer silahların durumuna gelince... Daha önce yöneticiler, IPPNW'nin üzerinde önemle durduğu, yinelediği nükleer silahların dağılması (*proliferasyon*) risklerini umursamıyorlardı. Özellikle ABD, denemelerini kesmedi. Ama bugün, dağılan Sovyetler Birliği'nin yerini alan devletlerin ayrı ayrı elle-

● **ABD, daha önce IPPNW'nin üzerinde önemle durduğu nükleer riskleri umursamıyordu. Ama bugün, dağılan Sovyetler Birliği'nin yerini alan devletlerin ayrı ayrı ellerinde kalan silahların yarattığı tehlikeleri yana yakıla anlatıyor.**

rinde kalan silahların yarattığı tehlikeleri, tehditleri yana yakıla söylemeye başladılar. Çifte standart uygulamanın nükleer silahlar konusundaki geçersizliği ortaya çıktı. Soyut bir kavram gibi, anlaşılması zor gelen risklerin hayalet değil gerçek olduğu görüldü.

İç karartıcı, umut kırıcı bu genel görünüme karşın, "insanlık" da epey yol aldı. Artık, iletişimsiz, ulaşımsız, dahası örgütsüz çağlardaki kadar başına buyruk olunamaz. Her ülkede kendi yönetimine karşı durabilen yurttaşlar olduğu gibi, uluslararası tekeller, pazarlar, siyasal birlikler kadar ortak dünyamıza sahip çıkan insanlar, örgütler var. Bunlar, IPPNW gibi, bilimini ve yetkisini kötüye kullananları uyarmakla, engellemeye çalışmakla kalmayıp, bilisizleri de uyandırmaya koyuldular. Herkesin bu BARIŞIM'da katkısı olmalı. İnsan olmanın yeni ölçütlerinden biri bu. ■

## BASINDAN

### Tehlikeler

**"S**ovyetler'deki dramatik gelişmelerin dünyada yarattığı büyük heyecan yatışmaya yüz tuttuktan sonra, o heyecan sırasında üzerinde pek durulmayan sorunlar, iç karartıcı gerçekler gündeme gelmeye başladı. Batı basınında son günlerde karamsar yazıların sıklaştığı gözleniyor.

Şu anda en büyük tehlike, Sovyetler Birliği'nin parçalanması ve kaos ortamında nükleer silahların bazı grupların eline geçmesi ya da nükleer silahı bulunan cumhuriyetlerin, bu silahları bir baskı aracı olarak kullanmaya kalkışması. Ukrayna, Rusya ve Kazakistan cumhuriyetlerinde nükleer silah bulunuyor. Birlik parçalanıp her cumhuriyet kendi ordusunu kurduğu takdirde, üç bağımsız nükleer devlet ortaya çıkacak.

Bu cumhuriyetlerin liderlerinin sorumlu davranacakları, çılgınca bir serüvene atılmayacakları söylenebilir.

Ancak asıl büyük tehlike, dağılmanın yol açacağı kargaşa ortamında bu silahların bazı grupların eline geçmesi olasılığı. Sovyet ordusunun 20



bin taktik nükleer silahı (kısa menzilli silahlar) ve savaş başlığı var. Bunlar ülkenin hemen her yerine dağılmış durumda. Birliklerin önemli bölümünün taktik nükleer silahları bulunuyor. Kargaşa ortamında savaş başlıklarının bir iki tanesi çalınıp bir etnik grubun eline geçtiği takdirde, bir felaket meydana gelebilir. Sözgelisi, bazı nükleer silahların Ermenistan'da fanatik militanların eline geçtiğini düşünün. *International Herald Tribune* gazetesinde ilginç bir haber vardı. Habere göre, Sovyet ordusunun 1989'da Azerbaycan'a çok sert ve kanlı biçimde müdahale etmesinin nedeni, bazı Azeri militanların, nükleer silahların muhafaza edildiği depoyu ele geçirmek üzere olmaları idi. Gazete, Batılılar'ın uzaydan uydularla çektikleri fotoğraflarda, militanların nükleer başlıkların bulunduğu depoya çok yaklaştıklarının görüldüğünü bildiriyor." ■

ERGUN BALCI

(Cumhuriyet, 31.8.1991)

# ALTINDAĞ'DA BARIŞÇILAR EL ELEYDİ...

- Geleneksel Barış Haftası'nın bu yılki programına, NÜSHED'in yanı sıra İHD ve ÇGD de katkıda bulundu.
- Hiroşima ve Nagazaki Belediye Başkanları, gönderdikleri mesajlarda, Türkiye barış güçlerine teşekkür ettiler.

**A**ltındağ Belediyesi'nin katkılarıyla her yıl 6-9 Ağustos günleri arasında düzenlenen "Barışa Katkı Konferansı"nın üçüncüsü, bu yıl NÜSHED'in yanı sıra İnsan Hakları Derneği ve Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin de katılımıyla gerçekleştirildi. Hafta boyunca, Altındağ Belediyesi'nin Yunus Emre Kültür Merkezi'nde çeşitli paneller yapıldı, sergiler açıldı, konser ve sinevizyon gösterileri sunuldu. Ayrıca, "Uçurtma ve Balon Şenliği" ile "Barış Pikniği" gibi etkinlikler gerçekleştirildi.

"3. Barışa Katkı Konferansı"nın açılışı, 5 Ağustos 1991 günü saat 11.00'de, Altındağ Belediye Başkanı Ali Rıza Koç, Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği (NÜSHED) Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran, İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Başkanı Av. Nevzat Helvacı ve Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD) Genel Başkanı Mustafa Ekmekçi'nin ortak basın toplantısı ile yapıldı. "Ortak Açıklama"da, Körfez Savaşı'nın yol açtığı tehlikelere de değinilerek özetle şöyle denildi:

"Nükleer silahlardan arındırılmış, termonükleer çevre sorunlarının yakıcı etkilerinden kurtarılmış, her tür savaştan uzak bir dünyada barış içinde yaşamak, insanlık ailesinin hâlâ en büyük özlemidir. Bu yıl yaşadığımız Körfez Savaşı ile birlikte, başta Ortadoğu olmak üzere dünyanın değişik bölgelerinde süren gerginlik, bu mutluluğu tam anlamıyla tadabilmemizi engellemektedir. Bu nedendir ki barış, insan hakları, nükleer tehlike, kimyasal silahlar, silahlanma vb. konularda duyarlılığımızı diri tutan pek çok neden vardır.

Uluslararası ilişkilerde son yıllarda gelişen barış ortamına karşın, dünyamız hâlâ potansiyel bir nükleer tehlikeyi içinde barındırmaktadır. Genel bir nükleer savaş tehlikesi görece olarak belki azalmıştır. Ama, insanlık ailesi hâlâ, kendisini onlarca kez yok edebilecek bir nükleer stokun üzerinde oturmaktadır. Sağlanan anlaşmalar sonucu, bir yandan nükleer başlık taşıyan silahların yok edilmesi süreci devam ederken, öbür yandan silahlanma yarışının sürmesi ve nükleer denemelerin yasaklanmamış olması, güncelde yaşadığımız bir çelişkidir. Bilindiği gibi, nükleer denemelerin insan ve doğa üzerinde yarattığı radyasyon etkisi, uzun yıllar giderilememektedir.

Savaş, yalnızca yüz binlerce insanın yaşamını yitirmesine, insan emeği ve yaratıcılığının ürünü olan uygarlık değerlerinin heba olmasına neden olmaktadır. Körfez Savaşı'nın da gösterdiği gibi savaş, 'insanca yaşama hakkı'nı da ortadan kaldırmakta, kişi hak ve özgürlüklerinin kısıtlanmasının gereğesi olabilmektedir. Körfez Savaşı ile birlikte, Irak Kürtleri'nin yaşadığı dram, ülkemizin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde uygulanan baskı ve şiddet, kabul edilemez insan hakları ihlal



● BAŞKANLAR BİR ARADA: Altındağ Belediye Başkanı Ali Rıza Koç ve örgüt başkanları, "3. Barışa Katkı Konferansı"nın açılışını yaptıkları ortak basın toplantısında.

leri, savaşın 'yaşama hakkı'nı da yok ettiğinin günceldeki kanıtlarıdır.

Bilinmelidir ki, savaşın her türlü (iç ve dış savaş), bireyin 'yaşama hakkı'na yönelik olarak, devlet eliyle organize edilmiş terör ve şiddetin en gelişmiş şeklidir. Bu nedenle, ana doğrultumuz, savaşa ve şiddete karşı çıkmak ve bunlardan arındırılmış bir dünyayı hedeflemek olmalıdır."

## ● JAPONYA'DAN MESAJLAR

"3. Barışa Katkı Konferansı"nın açılışına, çeşitli il ve ilçe belediye başkanlarının yanı sıra, 46 yıl önce atom bombasının yıkımına uğrayan Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki Belediye Başkanları da birer mesaj gönderdiler.

Hiroşima Belediye Başkanı Takashi Hiraoka mesajında, nükleer silahların ortadan kaldırılmasının ve dünya barışının kurulmasının, yalnızca dünya liderlerinin görüşmelerine bırakılamayacağını vurgulayarak şöyle dedi: "Kentleri ve sıradan insanları bu harekete katmak, bir zorunluluktur. Tüm dünyadan tek tek insanlar, barış davası için uluslararası kamuoyunu harekete geçirmek amacıyla çaba göstermelidirler."

Nagazaki Belediye Başkanı Hitoşi Motoşima da mesajında şu görüşlere yer verdi:

"Nagazaki, bundan 46 yıl önce atom bombasının patlamasıyla küle dönmüştü. O zamanki nüfusun üçte ikisi ölmüş ya da ağır biçimde yaralanmıştı. Sağ kalabilenlerin birçoğu, patlamanın etkisinden dolayı bugün bile acı çekmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden bu yana Nagazaki halkı, böyle bir karabasanın bir daha yinelenmemesi için, gerçek bir dünya barışı adına nükleer silahsızlanma çalışmalarına başladı.

Amerikan - Sovyet ilişkilerinde soğuk savaş sona ermektedir. İlişkiler, sağlıklı bir işbirliği ve diyalog yolunu açmaktadır. Bu değişimlere ve bizim ateşli protestolarımıza karşın, nükleer denemeler sürmekte, yeni silahlar geliştirilmektedir. Aynı zamanda çok sayıda nükleer silah, hâlâ korunmakta ve depolanmaktadır. Yakın geçmişte

gerçekleşen Körfez Savaşı ile birlikte nükleer, kimyasal ve biyolojik silahlardan oluşan kitlesel yıkım tehlikesi, varlığını sürdürmektedir.

Yığınsal barış hareketini genişletmek ve insanlığı nükleer silahların tehlikelerine karşı uyarmak, zorunlu bir görevdir. Dünyayı nükleer bir felaketten kurtarmak ve daha huzurlu, özgür kılmak için çaba göstermemiz gerekiyor. Bunun için dinsel, ideolojik, ulusal, ırksal engelleri aşmak zorundayız.

Nagazaki ve Hiroşima'da yaşanan deneyimler konusunda bilinçlenmek ve güç kazanmak için her yıl düzenlenen "Barışa Katkı Konferansı" çabalarınızdan dolayı Altındağ halkına şükran borçluyuz. Bu çabaların, dünya barışına büyük destek sağlayacağına inanıyorum."

Bu arada, merkezi Japonya'da bulunan "Atom ve Hidrojen Bombalarına Karşı Dünya Konferansı" Düzenleme Komitesi Sekreteri Kazuya Yasuda da törene gönderdiği mesajda, "Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atılışının 46. yıldönümü dolayısıyla düzenlediğiniz etkinlikler, kuşkusuz yalnızca bu iki kentin 'Hibakuşalar'ı (kurbanları) için değil, aynı zamanda tüm nükleer silahların kaldırılması için çalışan ve bu kapsamda birçok etkinlik gerçekleştiren dünya barış hareketi için de yürekendirici bir destek olacaktır" dedi.

## ● NÜSHED'İN KATKISI

"3. Barışa Katkı Konferansı"nın bir hafta süren programına, katılımcı kuruluşlar çeşitli katkılarda bulundular. NÜSHED, 6 Ağustos'ta gerçekleştirilen "Hiroşima Günü"nü sorumluluğunu üstlendi. Aynı gün düzenlenen ve NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran'ın yönettiği "Silahlanma Harcamaları ve Nükleer Risk" konulu panele, konuşmacı olarak NÜSHED üyesi Prof. Dr. Aykut Kence ve Dr. Şevkiye Sağbil ile Dr. Haluk Gerger katıldılar. 9 Ağustos'taki "Nagazaki Günü"nde de NÜSHED Denetim Kurulu Üyesi Doç. Dr. Gürhan Fişek, "Barış ve Yaşama Hakkı" üzerine bir konuşma yaptı. ■

## Basın Açıklaması

(13 . 11. 1991)

TÜRKİYE, SİLAH  
FUARLARINA KAPATILSIN !

Bu gün Ankara'da "İDEA 91" adıyla açılan fuarda, insan kıyıcı araçlar sergileniyor. Bu fuarla ülkeler, daha çok, daha üstün silahlar almaya özendirilecek.

Bu yılın ilk ayında yaşadığımız Körfez Savaşı sırasında, dünyamız gerçek bir silah fuarına tanık olmuştu. ABD, büyük bir güç gösterisi yaparak, yüksek teknoloji ürünü silahlarını insanların gözleri önüne serdi; hem tüketimi sağlayarak silah pazarını körlükledi, hem de birçok ülkeyi yeni silahlar almaya özendirerek bu alandaki yarış hızlandırdı.

Başka gelişmiş ülkeler de, Üçüncü Dünya ülkelerine silah dışatımını sürdürüyor. Bu ülkeler, bölgesel savaşlarda genellikle, savaşmakta olan her iki tarafa birden silah satmaktadırlar.

"İDEA 91" gibi fuarların amacı, silah ticaretini körüklemek; gelişmekte olan ülkelerin silah dışalımını, halkın kıt kaynakları pahasına artırmaktır. Bu silahların sergilenmesi, ulusal güvenliğin ancak böylesi ölüm araçlarına sahip olmakla sağlanabileceği kanısını yaratmaktadır. Oysa silah ticareti, ülkeleri yapay düşmanlar aramaya zorlayarak, dünyada güvensizliğin artmasına yol açmaktadır.

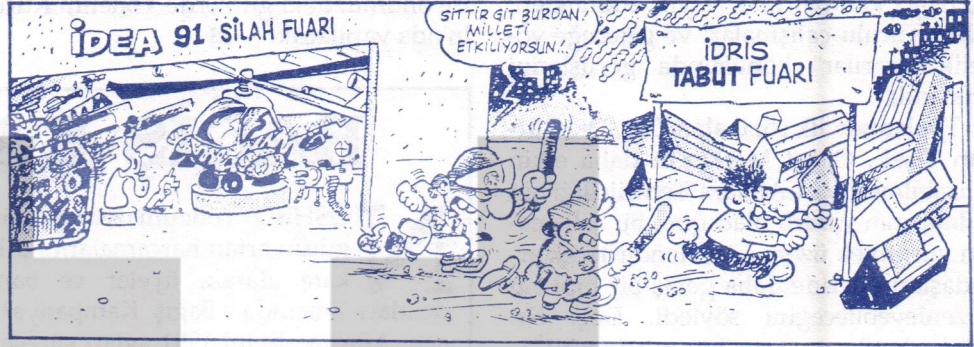
Türkiye, pek çok sağlık ölçütü yönünden, ülkeler arasında orta ve geri sıralarda bulunmasına karşın; silah dışalımı baki-

1 Kasım 1991 Perşembe 2000 TL. (KDV Dahil)

L e M a n

KRONİK HASTALIGINIZ

● Cumhurbaşkanı Özal'ın açılışını yaptığı İdea 91 Savunma Sanayi ve Havacılık Fuarı açıldı. İnsan Hakları ve Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği bu silah pazarının kapatılmasını istedi.



mından Üçüncü Dünya ülkeleri arasında ilk 20 içinde yer almaktadır. Gayri Safi Milli Hasıla'sının yüzde 4.4 gibi oldukça yüksek bir oranını askersel harcamalara ayıran ülkemiz, silah üreticileri için uygun bir pazar olarak değerlendirilmekte; bu nedenle sık sık silah fuarlarına ev sahipliği yapmaktadır. Avrupa ülkelerinde yoğun halk tepkileri yüzünden sık rastlanmayan bu fuarların ülkemizde periyodik olarak yinelenmesi, belirgin bir duvarsızlığı vansit-

maktadır.

Barışsever sağlıkçılar olarak, "İDEA 91"i, halkımızın sağlık ve refahına yönelik bir girişim olarak kınıyor; tüm barış güçlerini, bu tür organizasyonlara karşı çıkmaya çağırıyoruz.

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin  
Hekimler Derneği (NÜSHED)  
Yönetim Kurulu

GÜNEŞ

14 Kasım 1991 Perşembe



Cok amaçlı olarak kullanılabilen "Black hawk-Kara ok" adlı helikopter fuarın gözde silahlarından.

## "Silah pazarı"na tepki

● CUMHURBAŞKANI Turgut Özal'ın açılışını yaptığı, İdea-91 Savunma Sanayi ve Havacılık Fuarı, Etmesgut Türkkuşu Tesisleri'nde açıldı. 25 ülkeden 200 firmanın katıldığı fuar, İnsan Hakları ve Nükleer Savaşın Önlenmesi için Hekimler Dernekleri tarafından eleştirilerek, kapatılması istendi.

11. sayfa

AVUSTRALYALI  
HEKİMLER DE KARŞI

1986 "Dünya Barış Yılı"nda Avustralya'nın Sydney kentinde yapılması planlanan PADEX (Pasifik Bölgesi Savunma Sergisi), ülkedeki barış güçlerinin karşı çıkması üzerine iptal edilmişti.

Ancak, bu yıl Avustralya'nın Canberra kenti, bir başka büyük silah fuarına ev sahipliği yapmak zorunda bırakıldı. "AIDEX 91" adıyla, 26-28 Kasım tarihleri arasında gerçekleştirilen "Avustralya Uluslararası Savunma Gereçleri Sergisi", çeşitli tepkilere karşın önlenemedi. IPPNW üyesi "Savaşın Önlenmesi İçin Tıp Birliği", sergi öncesinde yayımladığı duyurularla, kamuoyunu uyarmaya çalıştı. Yukarıda, kuruluşun karikatürlü bir el ilanı görülüyor. Duyurunun başlığı ise, "Avustralya, silah dışatımını özendirilmemi?" sorusunu içeriyor.

## AIDEX 91

Should Australia be Promoting Arms Exports?

From November 26 to 28 this year, Canberra will be host to another arms bazaar - AIDEX 91 (Australia's International Defence Equipment Exhibition). AIDEX 91 is expected to be "bigger and better" than AIDEX 89.

AIDEX 91 follows a cruel demonstration in the Middle East of the effects of weapons, which in a matter of weeks, reduced a society to rubble and killed hundreds of thousands of people.



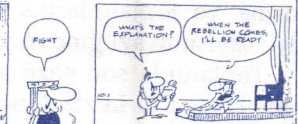
"One small formality - Sir Alec wants you to cross your heart and hope to die if these arms are ever used for the purpose for which they were designed."

A Sydney Morning Herald feature article on January 26 stated "Western businessmen, motivated by greed and abetted by compliant politicians, bear heavy moral responsibility for the terrible toll in human lives destined to be wrought by Saddam's arsenal. How can we curb these merchant mercenaries and thereby deny arms to the next ambitious despot with dollars to spend?"

Australia has embarked on a program of increasing our defence exports to help our own balance of payments. In early 1990 the Minister for Defence stated in the Senate, "The Department of Defence, in close consultation with Austrade, is developing a comprehensive program of activities related to the promotion overseas of Australian defence products over the next 18 months. The program will involve participation by Defence, Austrade and local industry at exhibitions and trade fairs in the USA, Europe and South East Asia as well as support to individual Australian companies seeking to enter highly competitive foreign markets."



"IN REVIEW: THE BUDGET SIZE, THE FUNDING AND ALLOCATED BILLIONS FOR DEFENCE AND NOT ONE CENT FOR THE YEAR."



"WHAT'S THE EXPLANATION? WHEN THE REBELLION COMES I'LL BE READY."

The Minister for Foreign Affairs and Trade, Gareth Evans, has questioned the policy initiated by a former Minister for Defence, Kim Beazley, to expand exports of military equipment. Senator Evans said the policy created "an endless quagmire of difficulties and sensitivities." Canberra, Tim-8, 4 August 1990.

# ANKARA ÜYE TOPLANTISI

- Ankara Temsilciliği oluşturulması önerisi ve yeni koşullarda NÜSHED'in işlevi, üyeler arasında tartışıldı.

**N**ÜSHED'in Ankara'daki üyelerinin katılımıyla, 2 Ekim 1991 Çarşamba günü saat 18.00'de Genel Merkez salonunda yapılan "genel üye toplantısı"nda, örgütün çeşitli sorunları ele alındı.

Genel Başkan Prof. Dr. Leziz Onaran ile Genel sekreter Doç. Dr. Özen Aşut'un, çalışmalar konusunda verdikleri bilgiden sonra söz alan üyeler, "Ankara Temsilciliği, bağış kampanyası, yayın etkinlikleri, Bilim Kurulu çalışmaları ve geleceğe yönelik tasarımlar" konusunda görüşlerini açıkladılar.

Toplantıda ilk sözü alan Doç. Dr. Gürhan Fişek, Genel Merkez'in daha etkin çalışabilmesi için Ankara Temsilciliği'nin açılmasının yararlı olacağını, bu çalışmaların yürütmek üzere görevlendirilecek arkadaşların ileride daha geniş bir toplantı düzenleyebileceğini söyledi. Doç. Dr. Fişek, katılımın artırılması için, NÜSHED'in kimi toplantılarının hastanelerde yapılabileceğini anımsattı ve gelir getirici etkinlikler açısından şu öneride bulundu: "Bazı kuruluşlar araştırma projeleri yapıyor. Biz de tıp araştırmaları için ilgili kuruluşlara başvurabiliriz."

Dr. Cumhuri Akpınar, üye eğilimlerinin ve değişen koşullarda NÜSHED'in işlevinin belirlenmesi için anket düzenlenmesini önerdi. Yayınların daha güncel ve işlevsel duruma getirilmesini ve "Son Reçete"nin maliyetinin düşürülmesi amacıyla kaliteli kâğıt kullanımından vazgeçilmesini isteyen Dr. Akpınar, üniversitelerden yeni üyeler kazanmanın önemini vurgulayarak, bu konuda girişimde bulunulması dileğini seslendirdi.

Dr. Yusuf Bağcı ise "Son Reçete"nin teknik kalitesinin düşürülmesi önerisine karşı çıkarak, "Ne yapıyorsa en iyisini yapmak gerekir" dedi.

Dışhekimisi Hüsnü Çuhadar, NÜSHED'in belediyeler ve öteki meslek kuruluşlarıyla yakın ilişki kurarak güçlüklerini aşabileceğini savunurken, Dr. Ali Gököz, üniversite dekanlarıyla ilişki kurmanın yararlı olacağını söyledi. Dr. Ali Gököz, NÜSHED'e genç insanlar gerektiğini de sözlerine ekledi.

Dışhekimisi Ayla Yıldız ise, Ankara'da NÜSHED Temsilciliği oluşturmanın gereksiz olduğunu söyledi ve "Bu görevi Genel Merkez yapabilir" diye konuştu.

Dr. Sevinç Özgen, NÜSHED çalışmalarına ve toplantılarına düzenli katılan üye sayısının azlığından yakındı.

Toplantıda son sözü alan Genel Başkan Prof. Dr. Leziz Onaran, genel üye toplantılarında yapılan eleştirilerden Yönetim Kurulu'nun yararlandığını söyledi ve "Toplantılara katılımın artırılması bizim de dileğimiz. Ne yazık ki, tüm ça-

balarmıza karşın bu konuda başarılı olduğumuzu söylemek güç" dedi.

Toplantı sonunda, üyelere yönelik anket taslağının hazırlanması ve Ankara Temsilciliği için ön girişimlerde bulunmak üzere Dr. Cumhuri Akpınar'a görev verildi. Daha sonra Yönetim Kurulu'nun katkılarıyla geliştirilen Anket Formu, tüm NÜSHED üyelerine ulaştırıldı. Üyelerden gelen yanıtların değerlendirilmesi ise önümüzdeki günlerde Yönetim Kurulu'nda yapılacak. ■



● Prof. Dr. Leziz ONARAN

## BAĞIŞ KAMPANYASI

**N**ÜSHED Yönetim Kurulu, örgütün artan harcamalarını dikkate alarak, üyeler ve barış dostları arasında "Bağış Kampanyası" açtı. Ağustos-Eylül 1991 ayları süresince devam eden kampanya sonunda, 5,5 milyonu üyelerden ve 4,5 milyonu yakın çevremizden olmak üzere, yaklaşık 10 milyon lira bağış toplandı.

Bağış kampanyamızın çağrı mektupları, seçilmiş 140 üyeye gönderildi.

Bunlardan yalnızca 24'ü kampanyaya katkıda bulundular. 200'e yakın kişi ve kuruluşa gönderdiğimiz çağrımıza katılan dostlarımızın sayısı ise "23" ile sınırlı kaldı.

Üyelerimize ve dostlarımıza teşekkür ediyor, onların bağış ve katkılarına her zaman gereksinim duyduğumuzu yinelemek istiyoruz.

Aşağıda, üye - dışı yardımların listesini veriyoruz. ■

### BAGIŞ KAMPANYAMIZA KATILANLAR

No.	Adı	Tutarı (TL)
1.	T. Otomobil-İş Sendikası .....	500.000
2.	Çağdaş Tıp (Cengiz Yıldız) .....	500.000
3.	Av. Serpil Kerimoğlu .....	300.000
4.	Dr. Doğan Akyol .....	250.000
5.	Dr. Erdoğan Kovalı .....	250.000
6.	Emin Güleç .....	250.000
7.	Suphi Karaman .....	200.000
8.	Doğan Taşdelen .....	200.000
9.	Naciye Babalık .....	200.000
10.	Ord. Prof. H. Veldet Velidedeoğlu .....	150.000
11.	Em. Amiral Vedii Bilget .....	150.000
12.	Azime Korkmazgil .....	150.000
13.	Prof. Dr. Orhan Süren .....	150.000
14.	Aziz Nesin .....	150.000
15.	Murat Karayalçın .....	150.000
16.	Adnan Önürmen .....	150.000
17.	Ahmet Küflü .....	150.000
18.	İstanbul Tabip Odası .....	150.000
19.	Seval Nalbantoğlu .....	150.000
20.	Göçmen Dernekleri Federasyonu .....	140.912
21.	Doç. Dr. Emine Kütük .....	100.000
22.	Prof. Dr. Cahit Talas .....	100.000
23.	Yekta Güngör Özden .....	50.000

TOPLAM: 4.540.912

## Çevre Günü Açıklaması:

**"İNSANLAR ÇEVREYE SAHİP ÇIKMALI"**

● NÜSHED Genel Sekreteri Doç. Dr. Özen Aşut, 5 Haziran "Çevre Günü" dolayısıyla yazılı bir açıklama yaptı. Açıklamasında özellikle son Körfez Savaşı'nın yol açtığı çevre sorunlarına değinen Dr. Aşut, insanların doğaya bilinçle sahip çıkmalarını istedi. Açıklama'nın tam metnini aşağıda veriyoruz:

"5 Haziran 1991'de dünyamız, geçen yıla göre biraz daha yaşlanmış ve kirlenmiştir. Özellikle bu yıl yaşanan büyük bunalım ve savaş, Körfez Bölgesi'nin ve komşu ülkelerin insanlarını, bilinen ve bilinmeyen pek çok tehditle karşı karşıya getirmiştir. 20 Ocak 1991'de Amerikalı yetkililer, Irak'ta 2 nükleer santralin yok edildiğini açıklamışlardır. Bu, çalışmakta olan bir reaktörün askersel saldırı hedefi oluşunun ilk örneğidir. Söz konusu reaktörler, yakıt miktarı açısından küçük radyasyon kaynakları olmakla birlikte, özellikle yakın çevredeki insanların bu durumdan etkilenmemiş olmaları düşünülemez.

Bu ve benzeri pek çok sorun, savaşın doğrudan etkileri olarak ortaya çıkmaktadır. Bugün, komşumuz Irak'ın tüm insanları, tam bir çevre yıkımı ve insan kırımı koşullarını yaşamaktadır. Hâlâ sürdürülmekte olan ambargo ise, insan kaybına, özellikle çocukların kolaylıkla önlenebilecek hastalıklardan kırımlarına yol açmaktadır.

Çevre Günü'nde, halkın sağlıklı geleceğinden ve barıştan yana hekim ve sağlıkçılar olarak, resmi ve gönüllü tüm toplumsal örgütleri, çevremizi korumak için çaba harcamaya çağırıyoruz. Gelişmiş sanayi ülkelerinin 3. Dünya ülkelerine

yöneltilen zararlı atıklara, çöplere, geri teknolojiye, silah vb. transferine, her tür çevre ve insan zararlısına karşı çıkmalıyız. İnsanımızın ve çevremizin sağlığından kesilecek kaynaklarla yeni askersel roller üstlenilmesi, NATO'da yeni işlevler yüklenilmesi, ülkemize ve bölgemize hiçbir yarar sağlamayacaktır. İnsanın yarattığı kaynaklar, yine insan için, daha sağlıklı ve güvenli bir dünya için kullanılmalıdır.

NÜSHED olarak, dünyamızı kurtaracak ve koruyacak tek gücün, insanların giderek artan çevre bilinci ve duyarlılığı olduğuna inanıyoruz. Çocuklarımızın sağlıklı geleceği olan çevremize bilinçle, inançla, kararlılıkla sahip çıkalım." ■

**NUSRET FİŞEK'İ ANDIK**

NÜSHED'in kurucu üyelerinden, Türk Tabipleri Birliği eski Genel Başkanı Prof. Dr. Nusret Fişek'i, ölümünün 1. yıldönümünde, çeşitli etkinliklerle andık.

3 Kasım 1991 Pazar günü akşamı Altındağ Belediyesi Yunus Emre Kültür Merkezi'nde NÜSHED'in düzenlediği anma toplantısına, Fişek ailesinin yanı sıra, Altındağ Belediye Başkanı Ali Rıza Koç, sağlık meslek kuruluşlarının yöneticileri, NÜSHED üyeleri ve gazeteci-yazarlar katıldılar.

Toplantıda duygulu bir konuşma yapan Prof. Dr. Nusret Fişek'in yakın çalışma arkadaşlarından Prof. Dr. Kâzım Türker, hocamızın "Hekim ve İnsan" olarak taşıdığı büyük erdemleri sıraladı. Prof. Dr. Türker, Nusret Hoca'yı "Türk hekimlerinin simgesi ve kalpsiz Kuvayı Milliyeci" olarak selamladı.

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi de 4 Kasım 1991 Pazartesi günü saat 10.00'da Hacettepe Üniversitesi Merkez Kampüsü'nde bir anma toplantısı düzenledi. Toplantıda ayrıca, Nusret Fişek adına konulan ödüller sahiplerine dağıtıldı. ■

**CUMHURİYET'e Mektuplar**

13.8.1991

Sayın İlhan Selçuk,  
"Dar Kafa!..." başlıklı bugünkü yazınızı okuduk. Dünyada, halklar arasında şoven-milliyetçi duyguları körükleyenlerin yanı sıra, dostluk ve kardeşlik ortamını yaratmaya çalışanlar da var. Yugoslavya'da, iki hekimin başlattığı 'barış girişimi', bu anlamda umut verici... Size, Dr. Vuk Stomboviç ile Dr. Milan Kosuta'nın başını çektiği bu girişim konusundaki açıklamamızı gönderiyoruz. Yugoslavya'dan her gün kanlı çatışma haberlerini duyuran gazetelerimizin, bu 'barış çağrısı'na tek satır olsun ayırmamaları, anlaşılır gibi değil.

Dünyada yalnız birbirini boğazlayan halklar değil, barış ve kardeşlik için savaşan 'güzel insanlar' da var, Sayın Selçuk! Ne olur, bu güzel insanları yalnız bırakmayalım!

Atilla Aşut

NÜSHED Genel Yönetmeni

22.8.1991

Sayın Hasan Cemal,  
Basın tarihimizin simge adlarından Nadir Nadi'nin ölümünden duyduğumuz acı ve üzüntü çok büyüktür. Bütün "Cumhuriyet" ailesinin başı sağ olsun. "Nadir Nadi Okulu"ndan yetişen genç kuşakların, büyük ustanın inançlarına ve ilkelerine bağlı kalacaklarına inanıyoruz.

Nadir Nadi ilerici, devrimci, antiemperyalist, barışçı çizgisiyle, her zaman saygıyla anaçığımız ve anımsayacağımız bir sanat, kültür ve siyasa adamıydı. Anısı önünde saygı ile eğilirken, hepimize NÜSHED Yönetim Kurulu'nun en içten başsağlığı dileklerini iletiyoruz.

Saygıyla,

Atilla Aşut

NÜSHED Genel Yönetmeni

14.11.1991

Sayın Okay Gönensin,  
Körfez bunalımı ve savaşı süresince, halkımızın ezici muhalefetine karşın, savaş yanlılarının görüşleri basınımızda ağırlıklı bir yer aldı. Sayın Turgut Özal'ın bilinçli yönlendirmeleri ve kimi çevrelerin savaş kıskırtıcısı demeçleri manşetlerden inmedi. 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde bile, Türkiye barış güçlerinin sesi, Cumhuriyet'in sayfalarında yankı bulamadı.

Dün, Ankara'da bir silah fuarı açıldı. Körfez Savaşı'nda denenen "çağdaş ölüm araçları" bu fuarda sergileniyor. Körfez Savaşı süresince "şahin" rolünü elden bırakmayan Sayın Özal, bu fuarın açılışını yapmaktan da geri durmadı.

NÜSHED, amaçlarına aykırı bulduğu bu silah fuarına karşı çıktı. Yönetim Kurulu'muzun bu konudaki açıklaması dün, bütün basın-yayın organlarının yanı sıra, Cumhuriyet Ankara Bürosu'na da fakslandı. Fuarın açılış haberi, bugünkü Cumhuriyet'te yer aldı, ancak Nobel Barış Ödülü sahibi bir kuruluş içinde yer alan NÜSHED'in fuara karşı çıkan açıklaması görmezlikten gelindi.

İki gündür Cumhuriyet'te "silah fuarı"yla bağlantılı olarak, savaş uçaklarının büyük boy ilanları çıkıyor. Silah fuarına karşı tutumumuzun kamuoyuna duyurulmaması, acaba bu ilanlarla ilgili olabilir mi?

Gazetenizden bir süre önce ayrılan ekibi, Cumhuriyet'in daha geniş bir düşünce yelpazesi oluşturamamasının nedeni gibi gösteriyordunuz. Artık önünüzde "engel" kalmadı! Öyleyse neden hâlâ "resmi politika" dışındaki yaklaşımlara kapalıyız?

Saygılarımla,

Atilla Aşut

NÜSHED Genel Yönetmeni



● BARIŞ ÇAYI: NÜSHED, 1 Eylül 1991 Dünya Barış Günü dolayısıyla, Türk Eczacıları Birliği lokalinde bir "Barış Çayı" düzenledi. "Barış Çayı"nda, NÜSHED'in aktif üyeleri ve barış dostları bir araya geldi. Fotoğrafta, çaya katılan bir grup görülüyor.

# DÜŞÜK DOZLU RADYASYONUN

Prof. Dr. Aykut KENCE

● NÜSHED Üyesi ve ODTÜ Biyoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Aykut KENCE, Altındağ Belediyesi ile ortaklaşa gerçekleştirilen "3. Barışa Katkı Konferansı"nın "Hiroşima Günü"nde, "Düşük Dozlu Radyasyonun Etkileri"ni konu alan bilimsel bir konuşma yaptı. Özellikle "radyasyonlu çaylar" konusunun yeniden kamuoyunda tartışıldığı şu günlerde, Prof. Kence'nin tehlikeye dikkat çeken bu uyarıcı konuşmasının yetkililerce değerlendirileceğini umuyor ve bekliyoruz.

**B**urada, çok geniş bir nüfus düşük dozda radyasyona maruz kalınca, toplum genetiği açısından ne gibi sonuçların doğacağı konusunu ele almak istiyorum.

İyonlaştırıcı radyasyonun en önemli özelliklerinden biri, canlı hücrelerinde, kalıtsal bilgide, yani DNA molekülünde değişiklikler yaparak kuşaktan kuşağa aktarılabilen mutasyonlar (bozulma) oluşturmalarıdır. Canlıların tüm özellikleri genler tarafından belirlendiği için, gen mutasyonlarının etkileri, fiziksel ve mental sağlığımızın her yönünü içine alır. Genetik açıdan, üreme hücrelerinde oluşan mutasyonlar önem taşırlar. Zira bu mutasyonlar, bir sonraki kuşağa aktarılabilirler. Vücut hücrelerinde meydana gelen somatik mutasyonlar ise kansere neden olabilecekleri için önem taşırlar.

Radyasyonun genetik etkileri konusunda yapılan araştırmalar, çok büyük bir hacim tutar. Tüm bu araştırmaların sonucunda genetikçilerin vardığı ortak nokta, **zararsız olan hiçbir radyasyon dozu olmadığıdır.** İyonlaştırıcı radyasyonun zararlı olduğu, mutasyonları meydana getirdiği konusunda herkes hemfikiridir.

Tüm genetikçilerin kabul ettiği diğer nokta ise, maruz kalınan doz ile genetik etkileri arasında **eşsiz bir doğrusal ilişki** olduğudur. Doz ne kadar artarsa (doz burada, canlı vücuduna ışınlar tarafından bırakılan enerjinin miktarını ya da ışınların sıklığını yansıtmaktadır), genetik etki olasılığı da o oranda artar. Bir benzetme yaparsak; bir salonda kör bir kişi rastgele ateş ederse, salonda bulunan bir kişinin vurulma ihtimali kaç el ateş edildiğine bağlıdır. Bir tek el ateş edilirse vurulma ihtimali çok azdır ama, 100 el ateş edilirse vurulma ihtimali 100 kat daha fazladır. Radyasyon dozu ile mutasyon meydana gelmesi olasılığı arasındaki ilişki de buna benzer. Doz, yani ışınların sıklığı ne kadar artarsa, hücrelerde kalıtsal bilginin vurularak bozulması, yani mutasyon meydana gelmesi olasılığı da o oranda artar. Bu olasılık, en küçük dozlarda bile vardır; küçüktür ama vardır. Şimdi biraz önceki benzetmemize dönelim. Kör bir kişi rastgele ateş ederken, salonda yalnızca bir kişi varsa, bu kişinin vurulması olasılığı oldukça küçüktür. Ama salon tıklım tıklım dolu ise, önünde sonunda birileri mutlaka vurulacaktır. Benzer şekilde, düşük seviyede radyasyona maruz kalan bir insanda mutasyon meydana gelmesi olasılığı çok az olabilir, fakat milyonlarca insanın her biri böyle bir doza maruz bırakılırsa, mutlaka bazı mutasyonlar

meydana gelecektir. Bu, istatistik yasalarının doğal bir sonucudur.

Bu durumda belirli bir dozun toplum üzerindeki etkisini düşünürken, alınan dozun toplam kaç kişi tarafından alındığı da önem kazanmaktadır. **Doz-genetik etki** ilişkisinin eşsiz, doğrusal bir ilişki olduğunu söylemiştik. Buna göre, bir sonraki kuşağa aktarılacak mutasyonların sayısı bakımından 1.000 kişinin her birine 10 doz birimi, ya da 10.000 kişinin her birine bir doz birimi radyasyon uygulama, sonucu değiştirmemektedir. Her durumda, bir sonraki kuşağa aktarılacak olan mutasyonların sayısı aynıdır. Sanırım anlaşmazlık, **Maximum Permissible Dose**, ya da izin verilen en yüksek doz kavramının yanlış anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. "İzin verilen en yüksek doz", limiti altındaki dozlarda hiçbir etkinin söz konusu olmadığı sihirli bir rakam değildir. Şayet "izin verilen doz 5 rem ise, bunun altındaki dozlarda kimseye hiçbir şey olmaz" düşüncesi yanlıştır. Aynı şekilde, "Bir insanın hiçbir risk yüklenmeden bir yılda alacağı toplam doz 500 mrem'dir" şeklindeki görüş de doğru değildir. İzin verilen doz limitleri, bu limitlerin altındaki dozlarda hiçbir risk olmadığı için konmamıştır. Bu limitlerin altındaki risklerin, kişinin yaşamında karşılaştığı diğer bazı risklerle aşağı yukarı aynı düzeyde olması nedeni ile konmuştur. Şayet az sayıda insan, konan limitler düzeyinde doz alıyor iseler, bunun bireysel riski çok küçüktür. Doza maruz kalan insan sayısı da az olduğu için toplum açısından bir risk söz konusu değildir. Ama milyonlarca insan doz limitlerine yakın veya eşit radyasyon dozuna maruz kalıyorsa iseler, durum değişir. Bu durumda, bireysel risk küçük olabilir ama nüfus arttıkça kolektif risk de artar. Örneğin, 50 milyon insanın her birini 500 mrem'lik bir doza maruz bırakırsak, bunun etkileri ve doğuracağı sonuçlar çok önemlidir. Böyle bir dozun, genetik sonuçları 25 milyon insanın her birine 1.000 mrem, ya da 250.000 kişinin her birine 100 mrem radyasyon vermekle aynıdır. Bu durumda alınan doz, "25 milyon kişi rem," ya da "250.000 kişi Sievert" olarak ifade edilir. (1 Sievert, 100 reme eşittir).

**Ç**ayla ilgili tartışmada, yılda kişi başına ortalama 33 mrem'lik bir dozun düştüğü ve bunun da hiçbir ciddi sonucu alamayacağı, çünkü bir kişinin hiçbir risk yüklenmeden olabileceği dozun 500 mrem olduğu öne sürülmüştür.

Türkiye'de çay tüketimi çok yaygındır. 55 milyondan yalnızca 30 milyon kişinin çay iç-

rek bu ortalama doza maruz kaldığını düşünersek, alınan kolektif doz:

$$0.033 \times 30.000.000 = 1 \text{ milyon kişi-rem ya da } \\ - 10.000 \text{ kişi - Sievert'dir.}$$

Başka bir deyişle, 30 milyon kişi yılda 33 mrem'lik bir doza maruz bırakılırsa, bunun toplumda oluşacak ve gelecek kuşaklara aktarılacak mutasyonların miktarı açısından etkisi, 1 milyon kişinin her birinin 1 rem ya da 10.000 kişinin her birinin 100 rem radyasyon dozuna maruz kalmasının yaratacağı etki ile aynıdır. En iyimser bilimsel tahminlere göre de, böyle bir dozun etkisi, birçok insanın kanser olması ve gelecek kuşaklarda birçok insanın kalıtsal özürlerle doğması anlamına gelmektedir.

Örneğin ICRP genetik etkiler komitesinin tahminlerine göre, 1 milyon kişi-rem, ya da 10.000 kişi-Sievert'lik bir dozun toplumda neden olacağı ciddi genetik hastalıkların sayısı, ilk iki kuşakta 125 olmak üzere tüm kuşaklar boyunca 320 olacaktır.

Şunu da belirtmek gerekir ki, bu tahminler çok iyimserdir. Zira;

● 1. Düşük ve ölü doğum gibi etkiler hesaba katılmamıştır.

● 2. Resesif (çekinik), yani etkisini ancak bireyde iki tane bulunduğu zaman gösterebilen mutasyonların etkileri hiç hesaba katılmamıştır.

● **Araştırmalar sonunda genetikçilerin vardığı ortak nokta, "zararsız hiçbir radyasyon dozunun olmadığı"dır.**

Kanser ya da ciddi kalıtsal özürlerin kişiye, aileye ve topluma maddi ve manevi açıdan maliyeti, düşüklerin zararından çok daha yüküktür. Bu nedenle, düşüklere ciddi bir genetik etki olarak değerlendirilmemişlerdir.

Resesif mutasyonlar da etkilerinin değerlendirilmesi çok güç olduğu gerekçesi ile hesaba katılmamışlardır. Ancak, 1986 yılında yayımlanan bir makalede, **Searle ve Edwards** (her iki bilim adamı da ICRP genetik risk komitesinde görev almışlardır), resesif mutasyonların da ilerdeki genetik risk tahminlerinde hesaba katılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu bilim adamları, 1 milyon-kişi rem'lik bir dozun, tahmin edilen genetik etkilere (320 ciddi kalıtsal hastalık) ek olarak 1.200 resesif mutasyona neden olacağını tahmin etmektedirler.

Ünlü genetikçi ve Nobel ödülü sahibi **Herman Joseph Müller'e** göre, mutasyonların hepsi, bireyde meydana getirdikleri sağlık bozukluğunun şiddeti, derecesi ne olursa olsun, toplum için aynı düzeyde zararlıdır. Zira sağlık üzerinde az zararlı bir mutasyon, zararı ile ters orantılı sayıda insana aktarılacak ve o kadar da süre popülasyonda kalabilecektir. Örneğin, bir mutasyon, kişinin mental ya da fiziksel sağlığını etkileyerek, yaşama uyumunda % 5'lik bir azalmaya neden oluyorsa, bu mutasyon, gelecek kuşaklarda ortalama 20 kişiye aktarılacak ve yine ortalama 20 kuşak popülasyonda kendini sürdürebilecektir. Bu durumda birçok insanda görülen sağlık bozuklukları toplanırsa, bu toplamın etkisi ciddi



# ETKİLERİ

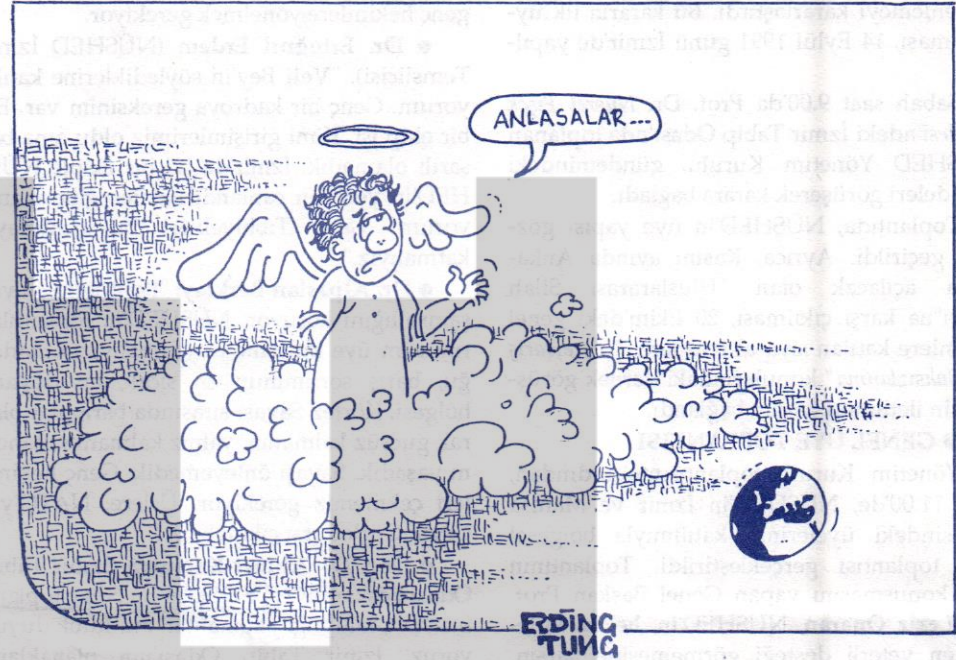
bir sakatlığınkine, hatta daha fazlasına eşit olabilecektir. Müller, bu genetik etkiyi her mutasyonun zararının şiddeti ne olursa olsun, bir genetik ölüme neden olacağı şeklinde ifade etmektedir.

Genetikte son yıllarda yapılan ilerlemeler, resesif olarak bilinen mutasyonların, aslında tamamen resesif olmadıklarını, taşıyıcı heterozigot bireylerde de etkili olduklarını göstermektedir. Birçok resesif mutasyon ile ilgili olarak yapılan çalışmalar, heterozigotların genellikle kontrollerden daha az sağlıklı, daha az zeki, mental hastalıklara daha kolay yakalanabilen kişiler olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, resesif mutasyonlar, tek oldukları zaman bile sağlık üzerinde bazı zararlı etkilere sahiptirler. Daha önceki bilgilerimize göre, resesif mutasyonların yalnızca birey tarafından çift olarak taşındıkları zaman, yani homozigot durumda etkili oldukları kabul ediliyordu. Bu tip mutasyonların heterozigot bireylerdeki zararlı etkileri, genellikle çocuk sahibi olmayı engelleyecek düzeyde olmadığı için, gelecek kuşaklarda çok sayıda kişiye aktarılabilir ve birçok kişiyi etkileyebileceklerdir. Buna göre, 1 milyon kişi-rem'lik radyasyon dozunun yol açacağı 1.200 mutasyon nedeniyle binlerce kişinin etkilenebileceğini söylemek mümkündür.

**G**örüldüğü gibi, radyasyonun oluşturabileceği resesif mutasyonları hesaba katmayan genetik risk tahminlerini çok iyimser kabul etmek gerekir. Örneğin, *Ataxia teleangiectasia* adlı hastalık, genetik bir hastalıktır. Kısaca A-T hastalığı diyebileceğimiz bu hastalık, çekinik bir çift gen tarafından kontrol edilir. Bu hastalıkta bireyler ergin duruma gelmeden ölürlür. Bu hastalığa genetik materyaldeki, başka bir deyişle DNA'daki bozulmalar yol açar. DNA'nın onarım sistemi bu bireylerde iflas etmiştir. Bu nedenle, bireylerde çeşitli tümörler meydana gelir. A-T hastalığı, oldukça nadir bir hastalıktır. Toplumda görülme sıklığı 1/40.000'dir. Fakat A-T genini tek dozda taşıyan heterozigot bireyler ise toplumda 1/100 oranında görülürler. Yani her 100 bireyden biri A-T genini heterozigot olarak, yani tek dozda taşır. Bu bireyler kansere daha duyarlıdır. Başka bir deyişle, heterozigotların kanser olma riski, diğer normal bireylere göre daha fazladır. Bu duyarlı kesimi, 60.000.000'lük nüfusta 600.000 kişiyi düşük dozda radyasyona tabi tutmak, çok ciddi sonuçlara yol açabilir.

## ● Radyoaktif çayı temiz çayla harmanlamak, bireysel riski düşürse de kolektif riski değiştirmez.

Ayrıca bu tahminler, Türkiye nüfusu için de çok iyimser sayılırlar. Zira bu genetik risk tahminleri, nüfusu oldukça sabit Batı ülkeleri için geçerlidir. Fakat Türkiye'de nüfus, Batı'ya göre çok büyük bir hızla artmaktadır. Bu durumda risk tahminleri, nüfus artış hızı ile orantılı olarak artacaktır. Ayrıca bu tahminler, akraba evliliklerini göz önünde bulundurmamaktadırlar. Türkiye'de akraba evlilikleri, Batı'ya göre 20 kat daha fazladır. Akraba evli-



likleri, resesif mutasyonların bir kişide bir araya gelerek zararlı etkilerini göstermeleri olasılığını artırmaktadır. Özellikle radyasyondan en çok etkilenen **Doğu Karadeniz**'de, akraba evlilikleri oranı da çok yüksektir.

Şimdi toplumun çaydan maruz kalabileceği dozu, diğer ülkelerde **Çernobil** nedeniyle maruz kalınan dozlar ile karşılaştıralım. Norveç nüfusunun maruz kaldığı bir yıllık doz havadan, topraktan, gıdalardan (hepsi dahil) 1.100 - 1.600 kişi-Sievert olarak tahmin edilmektedir. Finlandiya'da tüm gıdalardan maruz kalınacak doz, bir yılda en fazla 2.400 kişi-Sievert olarak tahmin edilmiştir. Türkiye'de ise yalnızca çaydan maruz kalınacak 10.000 kişi-Sievert'lik kolektif radyasyon dozu, bu ülkelerinkinden kat kat fazladır.

Öyle ise, radyoaktif çayı temiz çayla harmanlayarak zararı azaltabilir miyiz? Bu durumda bireysel risk düşebilir, ama kolektif risk değişmeyecektir. Bu dozu toplumun bir veya iki yılda almış olması, genetik açıdan sonucu hiç değiştirmez. Toplumda daha fazla doz yüklememek için yapılacak tek şey, radyoaktif çayın imha edilmesidir.

Bu nükleer kazadan sonraki ilk yılda, kişilerin 500 mrem'lik doza maruz kalabilecekleri, çaydan alınan dozun ise bunun çok altında olduğu da ileri sürülmektedir. Kanımca, önlenmesi mümkün olan hiçbir zararın "kaza" sayılmaması gerekir.

Çayı demlemeden önce yıkamanın, radyoaktivitenin yarısını uzaklaştırdığı, deneysel olarak gösterilmiştir. Bu durumda, halka çayı demlemeden önce yıkamalarını tavsiye etmek

bile, toplumu yaklaşık 5.000 kişi-Sievert'lik bir dozdan koruyabilecektir. Bu da hiçbir masraf, hiçbir ekonomik yük gerektirmemektedir. Bu kadar basit bir önlem bile, risk tahminlerinde öngörülen zayıyatı yarıya indirebilecektir.

## ● Düşük dozda da olsa, büyük bir nüfus maruz kaldığı zaman, radyasyon hafife alınmayacak kadar çok önemlidir.

Düşük dozlu radyasyonun bir başka türü de X ışınlarıdır. Röntgen filmi çektirirken X ışınlarına maruz kalırız. Çaydan alınacak radyasyon için, "bir röntgen filmi çekme sırasında alınacak radyasyon dozu kadar" deniliyordu. Öyle ya, röntgen filmi çektirirken kimin öldüğü görülmüştür. Röntgen filmi, sağlığımız için çekiliyor. Film çekmekle alacağımız risk, çekilmemekle yükleneceğimiz riskten kat kat fazladır. O halde röntgen filmi çekmemiz tabiidir. Fakat bu sırada bazı önlemler alınabilir. Örneğin, üreme organları bölgesi özel önlüklerle örtülebilir. Şu anda, film çektirirken böyle bir önlem alınmamaktadır.

Düşük dozda da olsa, büyük bir nüfus maruz kaldığı zaman, radyasyon hafife alınmayacak kadar çok önemlidir. Bu kayıtsızlığımız, ileride birçok insanın acı çekmesine neden olabilir. ■

# İZMİR'DE GENEL ÜYE TOPLANTISI

- Toplantıda söz alan üyeler, NÜSHED'in amacı ve işlevi üzerine görüşlerini açıkladılar.
- İzmir Temsilciliği, yeni üyelerle güçlendirildi.

**N**ÜSHED Yönetim Kurulu, Ankara dışındaki üyeleriyle daha yakın ilişki kurmak ve örgütlenme çalışmalarını hızlandırmak amacıyla, üye yoğunluğunun bulunduğu illerde bölge toplantıları düzenlemeyi kararlaştırdı. Bu kararın ilk uygulaması, 14 Eylül 1991 günü İzmir'de yapıldı.

Sabah saat 9.00'da Prof. Dr. Nusret Fişek Caddesi'ndeki İzmir Tabip Odası'nda toplanan NÜSHED Yönetim Kurulu, gündemindeki maddeleri görüşerek karara bağladı.

Toplantıda, NÜSHED'in üye yapısı gözden geçirildi. Ayrıca, Kasım ayında Ankara'da açılacak olan "Uluslararası Silah Fuarı"na karşı çıkılması, 20 Ekim'deki genel seçimlere katılan siyasal partilere, "çevre, barış ve silahsızlanma" konularındaki dernek görüşlerinin iletilmesi karara bağlandı.

## ● GENEL ÜYE TOPLANTISI

Yönetim Kurulu toplantısının ardından, saat 11.00'de, NÜSHED'in İzmir ve Manisa yöresindeki üyelerinin katılımıyla bölgesel üye toplantısı gerçekleştirildi. Toplantının açış konuşmasını yapan Genel Başkan Prof. Dr. Leziz Onaran, NÜSHED'in, hekim kitesinden yeterli desteği görmemesine karşın, kamuoyuda "referans kuruluş" olarak tanındığını söyledi ve bu sözlerini kanıtlayan kimi gözlemlerini anlattı. Genel Sekreter Doç. Dr. Özen Aşut da konuşmasında, dernek çalışmalarına ilişkin bilgi verdi ve Stockholm'de yapılan IPPNW 10. Dünya Kongresi izlenimlerini aktardı.

Daha sonra sırasıyla söz alan üyeler, özet-

le şu görüşleri belirttiler.

● **Prof. Dr. Veli Lök:** "İzmir'de NÜSHED Temsilcisi yanında görev yapacak genç arkadaşlara gereksinim var. Karşılaşılan güçlükleri aşmak için, yetişkin hekimlerin yanı sıra genç hekimlere yönelmek gerekiyor."

● **Dr. Ertuğrul Erdem** (NÜSHED İzmir Temsilcisi): "Veli Bey'in söylediklerine katılıyorum. Genç bir kadroya gereksinim var. Bu bir ekip işi. Kimi girişimlerimiz oldu ama başarılı olamadık. İzmir'de iyi bir ekiple NÜSHED'in yeniden canlandırılabilmesine inanıyorum. Genç Tıbbiyelileri bu çalışmaya katmalıyız."

● **Dr. Alpaslan Berktaş:** "Barış konusu yaşamsallığını koruyor. NÜSHED'in toplantılarını tüm üye kitlesine duyurmalıyız. Ortadoğu, barış sorununun en sıcak, en duyarlı bölgesi. Körfez Savaşı sırasında barışçılar olarak güçsüz kalmanın, yalnız kalmanın utancını yaşadık. Savaşı önleyemedik. Genç hekimleri çekmemiz gerekiyor. Üslere, NATO'ya, Çevik Güç'e karşı çıkmalıyız."

● **Doç. Dr. Ahmet Karaman** (İzmir Tabip Odası Başkanı): "NÜSHED'in bu bölge toplantısına ev sahipliği yapmaktan mutluluk duyuyoruz. İzmir Tabip Odası'nın olanakları, bütün demokratik kitle örgütlerine olduğu gibi NÜSHED'e de açıktır. Sizlerin çalışmalarına bundan böyle de yardımcı olacağımıza söz veriyoruz."

● **Prof. Dr. Türkân Süren:** "İzmir'de böyle bir toplantı düzenledikleri için NÜSHED yöneticilerine teşekkür ediyorum. Hekimlere genel olarak, 'Savaşla ilgili bir dernekte işiniz ne?' sorusu soruluyor. Nükleer bir savaş ise

çok uzak bir tehlike sayılıyor. Hekimleri bu alana çekmek için radyasyona öncelik vermek gerekiyor. Temsiliklerimiz, Şube işlevlerini yerine getirebilecek biçimde çalışmalıdır."

● **Doç. Dr. Ataman Tangör:** "NÜSHED politik bir dernektir ve bu haliyle genişleyemez. 'Politik' derken, 'savaşa karşı tavır alan bir dernek' demek istiyorum. Bu durum korkutucu oluyor. Ulusal planda fazla bir şey yapılmadığı için, dernek çalışmaları uluslararası bir zenginlikle çerçeveleniyor. Ben, derneğin faaliyeti yönünden böyle bir ikilem içindeyim. Ya sınırlı, elit, politik tavırlı bir dernek olacağız; ya da 'evrensel soruna karşı geniş bir kampanya başlatıyoruz' diyeceğiz."

● **Prof. Dr. Leziz Onaran:** "Derneğimiz politik bir örgüt değildir. Ancak, yaşam politikidir."

● **Doç. Dr. Özen Aşut:** "Biz, savaşa karşı olanların yanındayız. Bu politikaysa, politik bir derneğiz. Derneğimizi geliştirmeye çalışırken kimliğimizi saklayamayız. Çalışmalarımızı anlatırken uluslararası konulara ağırlık verdim. Bundan, bizim ulusal düzeyde çalışmamız olmadığı sonucu çıkarılmamalı. NÜSHED bugün, sınırlı olanaklarına karşın, ulusal basında sesini en çok duyuran derneklerden biridir."

● **Dt. Avni Aydemir:** "NÜSHED'in tanıtım konusunda aydınlatıcı bilgiye gereksinim duyuluyor. Biz, dişhekimleri meslektaşlarımız arasında böyle bir tanıtım ve bilgilendirme çalışmasını başlatmak istiyoruz."

● **Dr. Ali Ağzitemiz:** "İnsanların büyük ölçüde bireysel yorgunluğu var. NÜSHED'in yanlış algılanabilir 'tek amaçlı dernek' özelliğinin giderilebilmesi için daha geniş yaklaşımlara gereksinim var. Örgütlenme modelini tartışmalıyız."

● **Dr. Mahmut Ortakaya:** "NÜSHED, artık kuruluş aşamasını tamamlamış, gelişme aşamasına girmiş bir kuruluştur. Yığınsallıkla uzmanlık arasında bir seçime zorlanmamalıyız. Bu kavramları birleştiren bir örgüt olmalıdır NÜSHED."

● **Dr. Şükrü Güner:** "NÜSHED, taraf bir örgüttür. Silaha, silahlanmaya karşı bir örgüt... Böyle bir kuruluşun çok yığınsal olması beklenemez. Bu harekete katılan hekimlerin oranı, dünyada yüzde 6 dolayındadır. Bizde ise oran şimdilik binde 5. Görüldüğü gibi çok düşük bir oran."

## ● TEMSİLCİLİK KURULU OLUŞTU

İzmir'deki genel üye toplantısı sonunda, Dr. Ertuğrul Erdem yönetimindeki NÜSHED Temsilciliği'nin yeni arkadaşlarla güçlendirilmesi kararlaştırıldı. Yönetim Kurulu üyemizi Prof. Dr. Veli Lök'e İzmir çalışmalarının eş güdüm sorumluluğu verilirken, Prof. Dr. Türkân Süren'in, Temsilciliğe bağlı Bilimsel Kurul'da görev alması uygun görüldü. Temsilci Dr. Ertuğrul Erdem'e yardımcılık görevini ise Dt. Avni Aydemir ile Diyet Uzmanı Leyla Avar üstlendiler.

NÜSHED Yönetim Kurulu ile İzmir yöresi üyeleri, aynı gün Mülkiyeliler Birliği lokalinde birlikte akşam yemeği yediler. ■



● GENEL ÜYE TOPLANTISI: 14 Eylül 1991 günü İzmir'de yapılan Genel Üye Toplantısı. Ön sırada oturanlar: Prof. Dr. Türkân Süren, Doç. Dr. Ataman Tangör ve Dr. Alpaslan Berktaş.

# KÖRFEZ OLAYINI UNUTMAMAK

Dr. Alpaslan BERKTAY

**K**örfez'de, insanlıkla ilgisi olmaması gereken tüm çirkinlikleri, anatomisi ile, yavaş çekimli bir video filmi gibi izledik.

Bu savaşa ve Türkiye'de tehlikeli bozulmaya ulaşan savaş kışkırtıcılıklarına karşılık, "Savaşa Hayır!" kampanyalarında ilk kez bu çapta bir barışçı ses yükselmiştir ve hiç kuşkusuz, bunun etkileri de olmuştur. Ne var ki, savaş önlenememiştir. Bu savaşta olanların bir daha yaşanmaması için, bu yenilginin acısı, utancı unutulmamalıdır.

Jağuar'lar, Leopard'lar, Hawk'lar... Hangimizin silahı daha öldürücü? Cobra'lara karşılık Süpercobra'lar... Hangimiz daha zehirli? Atari oynar gibi eğlenceli, kolay bir savaş! Çocukların oyuncaklarına, ruhlarına girmiş bir savaş! Öldürmenin, yok etmenin zevki, estetiği nasıl pazarlanır? Bu savaşta sergilenenler, en öldürücü silahlardan ötede, insanlığın ne olmaması gerektiğidir. (Niçin "Güvercin" silahı yok?)

Gördük ki, savaş kâr; barış ise durgunluk getiriyor. Öyleyse, barış tehlikedir! Savaş, halklar için ölümdür. Öyleyse, barışın gerçek sahibi de onlardır. Demokrasi tehlikede ise, barış da tehlikedir. İşte Hitler, Mussolini, Galtieri, Yunan cuntası, Ortadoğu'da Saddam'lar, "Tek Adam"lar... Öyleyse, barış tehlikedir. Körfez, sanki bir laboratuvar, bir sergi, bir prova yeri... "Gelişen teknoloji ile, çağımıza yarışı bir savaş nasıl olmalıdır?". Yağdan kıl çeker gibi, hiçbir Amerikalı'nın burnu kanamadan, bir "Vietnam Sendromu" yaratmadan, kısacası, en ucuz ve en kârlı bir savaş üç günde nasıl tamamlanır? Silah satıyorsunuz. Sonra, elinizle koymuşcasına o silahları bulup yok ediyorsunuz. Silah fabrikatörleri memnun, Amerikan vergi yükümlüsü memnun... Kolay, rahat bir "Operasyon"! Bu kolaylık karşısında, barış tehlikedir!

Yine gördük ki silah, barışı değil, savaşı getiriyor; yalnızca silah tekellerine yarıyor. Barışın yolu ise, barışçı politikadır. Mikropların derideki çatlaklardan girişi gibi, emperyalizm ve silah tekelleri de Ortadoğu'ya, ülkeler arasındaki anlaşmazlıklardan; kin, nefret ve güvensizliklerden girmektedir, girmiştir. Bu nedenle, var olan pürüzler giderilmeli, karşılıklı barış, dostluk ziyaretleri sık sık yapılmalı ve süreklilik kazanmalı; sanat, kültür ilişkileri geliştirilmelidir.

**B**ugün, hükümetler arası diyalogdan daha farklı bir şey, "halklar arası diyalog" gündemdedir. Bölgemizdeki tüm demokrat, barışçı güçlerle diyalog aranmalı ve kurulmalıdır. Tam şu sırada

Yunanlı sanatçı, barışçı Bakan Teodorakis, Türkiye'ye barışçı bir el uzattı. Yunanlı fanatikler kendisini suçladılar. Özal'ın aynı günlerde söylediği ise şu oldu: "Ben olsaydım On İki Ada'yı alırdım. Siz 10 milyonsunuz, biz ise 60 milyon... Bizimle uğraşamazsınız". Bu havayla, barışı pekiştirmek bir yana, birimize 10, öbürüne 7 veren silah fabrikalarını beslemeyi sürdürebiliriz!

Ortadoğu'da, vakit geçirmeden, kalıcı bir barış için, sürekli bir organın kurul-

masıyla sonuçlanacak, tüm bölge ülkelerinin barışçı, demokrat güçlerinin katılacağı bir konferans toplanmalı, bu insanlık dramının, utancının bir daha yaşanmaması için tüm önlemler alınmalıdır. Silahlar, askersel harcamalar en aza indirilmelidir. Bölge dışı ülkelerin, hele BM'nin yerine geçerek olaylarda "Birinci derecede fail" durumda olanların, Ortadoğu'ya "Yeni Düzen" getirmek isteyenlerin bunda yeri olmamalıdır. ■



## Tüm Savaşlara Karşı Çıkmalıyız

Dr. İsmail SAKAR

**İ**nsanlık tarihi, en acımasız boğazlaşmalarla doludur. Kimi savaşlar insanlığı karanlıklardan kurtarıırken (Hitler faşizminin bir savaşla yenilmesi gibi), kimi savaşlar da insanlığı acılara ve karanlıklara boğmuştur. Hemen belirtmeliyim ki, biz sağlık çalışanları, gerekçesi ne olursa olsun, savaşların yanında olamayız, düşmanlığı savunamayız. Görevimiz, savaşa karşı çıkmaktır, insanları sevmek ve mutlu etmektir.

Bir de şu konu var: "Nükleer savaşlara karşıyız" diyoruz. Yalnız nükleer savaşlara karşı çıkmak yeterli midir? Bize göre, nükleer silahları çıkartan araçlara ve olgulara da karşı olmalıyız. Nükleer santrallardan tutun da, savaş sanayiine ve çevreyi tahrip eden her türlü olumsuz etkene kadar uzayan geniş bir çerçevede duyarlı tutumumuzu ortaya koymalıyız. Hatta, insanların özgürce düşünme ve örgütlenme hakları önündeki yasak ve kısıtlamaların da çatışmaları körükleyen, barışı tehdit eden unsurlar olduğunu unutmamalıyız. Barış savaşımı, bütün bu alanları kapsayan bir genişlik içinde algılanmalıdır. İşte, böyle bir savaşım sonunda insanlar, mutluluğu yakalama şansına

sahip olacaklardır.

Savaşların bir başka olumsuz yanı da, yıllar boyu kardeşçe, yan yana yaşayan halkları karşı karşıya getirmesidir. Yugoslavya'da Hırvatlar'la Federal ordu güçleri ve Sovyetler'de Ermeniler'le Azeriler arasında patlak veren olaylar, insanlığın vicdanını sızlatmaktadır. Savaşlar, bu olayların da gösterdiği gibi, insanları ve halkları, birbirlerini acımasızca öldürebilecekleri bir düşmanlık ve nefret çemberine çekebilmektedir.

Haklı olan kimdir? Ya da, hangi gerekçe, insanların birbirlerini öldürmelerini haklı kılabilir? Herkesin, bu tür çatışmalara da karşı çıkması gerekiyor.

Nükleer savaşlara giden yolun, konvansiyonel silahlarla yapılan savaşlardan geçtiğini biliyoruz. Yani, geçmişteki savaşlarda önce konvansiyonel, sonra nükleer silahlar kullanılmıştır. İşte bu gerçek, bizleri tüm savaşlara karşı çıkmak zorunluluğu ile karşı karşıya bırakmıştır.

Yeni bir yıla girerken, insanlığın her türlü savaş ve çatışmadan uzak, barış ve kardeşlik düzenine kavuşmasını diliyorum. ■

**SAVAŞA HAYIR! NÜSHED**

# 10. DÜNYA KONGRESİ

- **Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Birliği'nin (IPPNW) 10. Dünya Kongresi, 26 Haziran - 1 Temmuz 1991 tarihleri arasında İsveç'te yapıldı. Stockholm'de düzenlenen bu Kongre'ye Türkiye'den, Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği (NÜSHED) Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran'ın başkanlığında bir delegasyon katıldı. Bu rapor, dokuz kişiden oluşan NÜSHED Delegasyonu'nca hazırlanmıştır.**

## ● GİRİŞ:

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Birliği'nin kuruluşunun 10. yıldönümüne rastlayan 10. Dünya Kongresi, 26 Haziran - 1 Temmuz 1991 tarihlerinde, İsveç'in başkenti Stockholm'de yapıldı. IPPNW'nin yönetim organı olan ve her üye kuruluşun bir delege ile temsil edildiği "Uluslararası Konsey", 26 Haziran ve 1 Temmuz'da olmak üzere, iki kez toplandı. Bu iki toplantıda, IPPNW'nin iki yıl sonra yapılacak 11. Kongresi'ne değin izleyeceği politikalar ve çalışma alanları belirlendi. 27-30 Haziran 1991 tarihlerinde kitlesel olarak hekim, sağlıkçı ve diğer banşçıların katılımıyla gerçekleştirilen asıl Kongre çalışmalarında ise, IPPNW alanına giren pek çok konu tartışıldı. Çok sayıda oturum gerçekleştirildi. Bu oturumlarda, dünyanın dört bir yanından hekimler bir araya geldiler, ortak sorunları dile getirdiler ve çözümler aradılar.

## ● KONGRE OTURUMLARI

27-30 Haziran günlerinde düzenlenen IPPNW 10. Kongresi boyunca çeşitli oturum, konferans, küçük grup tartışmaları ("Workshop"lar), müzik dinletileri ve sosyal etkinlikler gerçekleştirildi. IPPNW İsveç Örgütü, Kongre'yi profesyonelce örgütlemiş, her şey en ince ayrıntısına dek planlanmıştı. Hiç kuşkusuz, İsveç'teki hekimlerin yüzde doksana varan oranda IPPNW kuruluşu üyesi olmasının bu başarıda önemli payı vardı. Sosyal etkinlikler programında yer alan, tümüyle hekimlerden oluşan koro ve oda orkestrası ise, hekimlerin IPPNW'ye gösterdiği ilgi kadar, müzik ve sanata duyarlılıklarının da bir göstergesi idi.

IPPNW'nin 10. Kuruluş Yıldönümü'ne rastlayan bu Kongre'nin ana teması, "Ortak Güvenlik ve Sağlık İçin Global İletişim" idi. Bu temanın ağırlıklı olarak işlendiği bilimsel çalışmalara, hem IPPNW'nin çeşitli ulusal örgütleri, hem de IPPNW dışından birçok bilim insanı katkıda bulundular. Kongre'nin açılış oturumunda yer alan konuşmacılar arasında, IPPNW'nin önde gelen yöneticileri yanı sıra, İsveç Dışişleri Bakanı Sten Andersson, Hiroşima Belediye Başkanı Takasi Hiraoka ve Meksika'nın Cenevre'deki BM Daimi Temsilcisi Miguel Marin-Bosch da bulunuyordu. Aynı günkü programda, küçük grup tartışmaları arasında, "Silahlanma Yarışının Ekonomik Makinesi: Askerel - Endüstriyel Kompleks", "Çocuklar ve Nükleer Tehdit", "Yeni IPPNW Üyeleri Kazanmak ve Gelir Sağlamak İçin İletişim Teknikleri" gibi ilginç konu-

lara yer verildi.

İkinci gün programında yer alan ana oturumun konusu, "Nükleer Silah Yapımının Tıbbi ve Çevresel Etkileri" idi. Bu oturumda, nükleer silah yapımının en önemli önkoşulu olan nükleer denemelerin yarattığı sonuçlar, tanıklıklarla gözler önüne serildi. Özellikle, 1963'ten önce karada yapılan nükleer denemeler Amerika'da ve yakın zamanlarda değin SSCB'de yapılan yeraltı denemeleri Kazakistan'da; her yaşta insanda sağlık sorunlarına yol açmıştı. Nükleer silah yapımından zarar gören bölgelerin temsilcileri; Amerikalı Claudia Peterson, Fransız Polinezya'sından Patrick Howell ve Kazakistan'dan Olcas Süleymanov, kendi yaşantılarını anlatarak, denemelerin durdurulması için çağrıda bulundular.

Üçüncü günkü ana oturumun konusu, "Global Sağlık Etkileşimi" idi. Bu oturumda, "UNICEF'ten Bir Perspektif" başlıklı bildirisini sunan UNICEF Genel Yönetmeni James Grant, uluslararası çocuk sağlığı sorunları ile silahlanma yarışı çelişmesine dikkat çekti. IPPNW kurucularından, Sovyetler Birliği eski Sağlık Bakanı Yevgeni Çazov da sağlık bakanlıklarının silahsızlanmaya ilişkin işlevleri üzerinde durdu. "Ortak Güvenlik" teması son ana oturumda ise, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Genel Direktörü Hiroşi Nakajima bir konuşma yaptı. Kongre boyunca, öğleden sonraları gerçekleştirilen küçük grup tartışmaları arasında, pek çok ilginç konuya ek olarak, IPPNW'nin, nükleer savaşın sonuçları üzerine temel ve ileri eğitim programları da yer alıyordu. Ayrıca, Kongre'nin sabah oturumları, çeşitli müzik dinletileri ve dans gösterileriyle renklendirilmişti.

## ● ORTADOĞU TOPLANTILARI

"Ortadoğu Sorunu", 10. Kongre'nin en ağırlıklı bölümünü oluşturuyordu. Ortadoğu ülkeleri ve Türkiye delegasyonu kadar, IPPNW Merkez üyelerinin, özellikle IPPNW Eşbaşkanları Prof. Dr. Bernard Lown ve Dr. Sergei Kolesnikov'un, Genel Yönetmen William Monning'in ve Avrupa Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ulrich Gottstein'in de özel ilgiyle katıldıkları toplantılarda, Ortadoğu ülkeleri arasındaki çelişkiler giderilmeye çalışıldı.

Kongre boyunca, Ortadoğu ülkelerinin delegeleri, küçük gruplar biçiminde birçok kez bir araya geldiler. Önceleri "Ortadoğu Grubu" kurulmasını isteyen Genel Merkez, Arap ülkeleri temsilcilerinin karşı çıkması üzerine, bölgenin, eskisi gibi "Ortadoğu - Akdeniz Grubu" olarak kalmasını benimsedi.

Ortadoğu-Akdeniz Bölge Toplantısı boyunca, bu bölgenin "Başkan Yardımcılığı" tartışıldı. Ürdün ve İsrail delegasyonunun uzlaşmaması yüzünden, bu bölgeye ait Başkan Yardımcısı saptanamadı. NÜSHED delegasyonu, tüm bu toplantılarda yer alarak "diyalog"a katkıda bulunmaya çalıştı. Bu çabalarımızdan herkes ve tüm taraflar övgüyle söz ettiler.

Ortadoğu sorunu üzerine düzenlenen iki açık oturumda, NÜSHED'i Dr. Özen Aşut ve Dr. Mithat Bozdayı temsil ettiler. Tüm çabalara karşın, tartışmalar somut bir sonuca ulaşamadı. Yalnızca, "Ortadoğu'nun nükleer ve tüm öteki kitle kırm silahlarından arındırılması" çağrısı yapılabildi. Ancak, bundan böyle de diyalogun sürdürülmesi ve yakın zamanda IPPNW Ortadoğu-Akdeniz Bölge Toplantısı yapılması konusunda görüş birliğine varıldı.

## ● BÖLGE TOPLANTILARI

Yeni oluşturulan bölgelerle birlikte, IPPNW'nin 9 Bölgesi bulunmaktadır. Bölgelerin kapsamındaki ülkeler, bölgenin önemine göre değişmektedir. IPPNW'nin 9 Bölgesi şöyledir: Güney Asya, Afrika, Kuzey Amerika, Asya-Pasifik, Latin Amerika, Ortadoğu-Akdeniz, Avrupa, Kutup Çevresi ve SSCB.

28 Temmuz 1991 Cuma günü aynı saatlerde yapılan bölge toplantılarında, Türkiye, iki bölgede birden temsil edildi. NÜSHED delegelerinin bir bölümü Avrupa, öteki bölümü ise Ortadoğu Bölge Toplantısı'na katıldılar.

Avrupa Bölge Toplantısı'nın gündeminde, "NÜSHED'e hoş geldin" maddesi, ilk sırada yer almıştı. Toplantıda, Avrupa'daki IPPNW kuruluşlarının geleceğe ilişkin programı tartışıldı. Gelecek çalışma alanları, "Ateşkes, Çevre, Gelişme, General Electric Boykotu, Nükleer Silahsız Avrupa, Çocuk Değişimi Programı" gibi konulardan oluşuyordu.

## ● "ULUSLARARASI KONSEY" TOPLANTILARI

İlk oturumunu 26 Haziran 1991'de yapan "Uluslararası Konsey" (UK), Amerikalı Eşbaşkan Prof. Dr. Bernard Lown'un açış konuşmasından sonra, üyelik için başvuran kuruluşları kabul etti. Bu yıl Afganistan, Gana, Jamaika, Irak, Suriye, Trinidad-Tobago, Uganda ve Türkiye'den oluşan yeni üyeler, sırasıyla davet edilerek, Konsey'de kendilerine ayrılan yerlere oturtuldular. NÜSHED üyeleri, 4 yıldan beri IPPNW çalışmalarına katıldığı için, Türkiye, IPPNW Genel Sekreteri Dr. John Pastore'nin özel ve sıcak bir konuşmasıyla Konsey'e çağrıldı. NÜSHED'in uluslararası delegesi olarak toplantıya katılan Genel Sekreter Dr. Özen Aşut, oturum boyunca, NÜSHED'in çeşitli konulardaki görüşlerini Konsey'e yansıttı.

UK'nin birinci gününde, IPPNW Anatüzüğü'nde yapılması istenen değişiklik önerileri tartışılarak karara bağlandı. Daha sonra Konsey üyeleri, gündemdeki üç ana konuyu tartışmak üzere küçük gruplara ayrıldılar. Söz konusu üç ana başlık;

- 1) Savaş ve Barış (ve buna bağlı olarak, Kapsamlı Deneme Yasağı, Nükleer Silahların Yayılması, Nükleer Silahsız Bölgeler, gibi alt başlıklar),
- 2) Çevre Sorunları,
- 3) Gelişme (Kuzey-Güney Eksenini) idi.

Bu grupların tartışmaları, daha sonra bir araya getirilerek UK'ye sunuldu.

UK'nin ikinci toplantısı, 1 Temmuz 1991 günü yapıldı. Kongre bitmiş, tartışmalar sona ermişti. Bu



● **ORTADOĞU OTURUMUNDA TÜRKİYE:** 10. Kongre'nin Ortadoğu oturumuna katılan Dr. Mithat Bozdayı, Mısır, İsrail ve Filistin temsilcileri arasında.



● **GRUP ÇALIŞMASI:** NÜSHED yöneticileri, 10. Kongre'nin grup çalışmalarından birinde.

# RAPORU

nedenle, UK'nin ikinci toplantısı, kararların sonuca bağlandığı toplantı oldu. Ayrıca, IPPNW Yürütme Kurulu'nun boşalan üyeliklerinin seçimi de bu toplantıda yapıldı.

Toplantıda ilk olarak, IPPNW Bölgesel Başkan Yardımcıları ve öğrenci temsilcisi, çalışma raporlarını okudular. Daha sonra Yürütme Kurulu seçimleri yapıldı. Görev süresi dolan Sovyet Eşbaşkan Mikhail Kuzin'in yerine Dr. Sergei Kolesnikov seçilirken, Başkan Yardımcılıkları'na da, bölge toplantılarında saptanmış olan delegeler getirildiler. Bu arada, Avrupa Bölge Toplantısı'nda kararlaştırıldığı üzere, Avrupa Başkan Yardımcılığı'na, IPPNW İspanya Örgütü Genel Sekreteri, Dr. Aurora Bilbao getirildi.

Daha sonra, Kararlar Komisyonu'nun raporu tartışmaya açıldı. Bu komisyonda NÜSHED Uluslararası Delegesi Dr. Özen Aşut da görev almıştı. Sunulan pek çok karar tasarısı arasında en önemli tartışmaları, IPPNW'nin amaç ve çalışma alanlarını genişleten, "Yalnız nükleer değil, tüm savaşlara karşı olmayı getiren tasarı" ile "Çevre sorunlarına eğilmeyi öngören tasarı" yarattı. Bunların yanında, Irak'a uygulanan ekonomik ambargonun kaldırılması çağrısını içeren tasarı, Uluslararası Konye'de ciddi bir soruna yol açtı. İsrail delegesinin masayı terk etmesine kadar varan tartışma, sonunda tasarıda yapılan bir küçük değişiklik ile aynen ve oybirliğiyle kabul edildi. Buna göre, "Irak'a uygulanan ve Irak halkının sağlığını ciddi biçimde tehdit eden ekonomik ambargonun derhal kaldırılması doğrultusunda çağrı yapılması", karar altına alınmış oldu. Öteki iki önemli tartışma ise; 1) IPPNW'nin bundan böyle tüm savaşlara karşı çalışma yapmak üzere amaçlarını genişletmesi; 2) Ancak, genel çevre sorunlarına eğilmeyen, örgütün çalışmasını çok dağıtacağı gerekçesiyle, IPPNW'nin yalnızca silah yapımı ve savaşın yarattığı çevre sorunlarıyla ilgilenmesi, doğrultusunda sonuçlandı.

Kabul edilen öteki önemli kararlar şunlardı:

1) Nükleer silahların yasadışı ilan edilmesi; bu amaçla IPPNW'nin, var olan sözleşmeler uyarınca, nükleer silahların kullanılmasının ya da kullanma tehdidinin yasaklanması amacıyla, Uluslararası Adalet Mahkemesi'ne başvurması,

2) IPPNW'nin, Ortadoğu'da, işgal edilmiş topraklarla ilgili Birleşmiş Milletler kararlarının yürürlüğe sokulması için çaba göstermesi, (İsrail Delegesi'nin de onayla oyu ile, oybirliğiyle),

3) Tüm dünyadaki yabancı askersel üslerin kaldırılması için çağrı yapılması,

4) IPPNW'nin "düşük doz iyonizan radyasyon"un etkileri konusunda da kapsamak üzere gündemini genişletmesi,

5) Global güvenlik ve sağlık için, uluslararası hastane ve sağlık kuruluşları ağı kurularak, iletişim ve işbirliği sağlanması (her kuruluşun bu amaçla, biri yakın, biri uzak olmak üzere, iki ülkeyle bağlantı kurması).

Türkiye delegasyonu, UK toplantısına iki karar tasarısı sundu. Bunlardan biri, IPPNW Ortadoğu örgütlerinin katılacağı bir "Ortadoğu Konferansı" toplanmasına ilişkin. Bu öneri genel olarak olumlu karşılanmakla birlikte, "Kararlar Komisyonu", IPPNW Ortadoğu kuruluşlarının zaten bir bölgesel toplantı yapacakları gerekçesiyle, tasarının gündeme alınmasını uygun gördü.

İkinci tasarımız ise, "Birleşmiş Milletler'in demokratikleştirilmesi" için uluslararası çapta bir çağrı yapılmasını, bu çağrının, Güvenlik Konseyi'ndeki sürekli üyelik ve veto mekanizmasının kaldırılması konularını içermesini öngörüyordu. Bu önerimiz, UK'de önemli tartışmalara yol açtı. Sonuçta, delegelerin yüzde 50'den çoğunun tasarıya olumlu oy vermesine karşın, karar almak için 2/3 çoğunluk gerektiğinden, tasarımız kabul edilmemiş oldu. Buna karşılık, BM'nin genel olarak bir reformla etkinleştirilmesi ve Uluslararası Hukuk ile Toplumal Güvenlik'i gerçekleştiren araç olması doğrultusundaki Avustralya Örgütü'nün tasarısı, UK'de kabul edildi. ("Global Güvenlik'te BM'nin Rolünün Güçlendirilmesi" başlıklı tasarı.)

Uluslararası Konye toplantısında dile getirilen IPPNW merkezi etkinlikleri arasında, nükleer silah yapımının tıbbi ve çevresel sonuçlarını araştırmak üzere kurulmuş olan ve iki yıldır sürdürdüğü çalışmalar sonunda ilk ürününü vermiş bulunan "Uluslararası Komisyon" çalışmaları önemli bir yer tutuyordu. Bu Komisyon, uzun, ayrıntılı ve ciddi bir çalışma sonucunda; "Radyoaktif Cennet ve Dünya" adlı bir kitap yayımlamıştı. Dünden bugüne radyasyonun etkilerini içeren bu yapıt, önemli ve dünya çar-



● IPPNW EŞBAŞKANI PROF. BERNARD LOWN, NÜSHED GENEL BAŞKANI PROF. DR. ONARAN İLE.

pında bir belge niteliği taşımaktadır. Kitabın İngilizce dışındaki dillerde de yayımlanması için çalışmalar yapılmaktadır.

## ● SATELLIFE (UYDUYAŞAM) PROJESİ

10. Dünya Kongresi'nin ana temalarından biri de, "Sağlık için global iletişim"di. IPPNW, dünyanın farklı bölgelerindeki sağlık çalışanları arasında bilgi alışverişini sağlamak ve kolaylaştırmak için bir proje gerçekleştirdi. Bunun amacı; bilgiye ulaşmakta güçlük çeken özellikle Afrika ve öteki 3. Dünya ülkeleriyle gelişmiş ülkeler arasında iletişimi, çok hızlı ve ucuz olarak sağlamaktır. Bu amaçla, bir yıl boyunca deneme çalışmalarını yürüttükten sonra IPPNW, 15 Temmuz 1991'de kendi haberleşme uydusunu uzaya fırlattı. Bu projeyi, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve UNICEF gibi uluslararası kuruluşlar destekliyor.

Satellite (Uyduyaşam) sisteminin yararlanmak isteyenler, kendi ülkelerinde bir kısımda alıcı-verici radyo ve Personal Computer'den (PC) oluşan yer istasyonunu kurmak zorundalar. Dünya üzerinde dolaşan bu uydur, her ülkeden günde iki kez geçmekte ve o ülkenin etki alanına girdiğinde, yer istasyonu ve uydur arasında mesaj alışverişini sağlamaktadır. Bu ucuz sistemle, dünyadaki pek çok tıbbi literatüre, 1-2 gün gibi kısa sürede ulaşmakta, ayda 10 bin sayfaya yakın bilgi alınabilmektedir. Ayrıca bu sistemle BITNET, EARN, JANET ve ACADEMNET gibi "electronic mail" sistemlerine giriş olanağı sağlanabilmektedir.

Böyle bir sistemi ülkemizde sağlık çalışanlarının hizmetine sunabilmek için, gerekli hukuksal ve altyapısal çalışmalar sürdürülmektedir.

## ● ÖĞRENCİ PROGRAMI

IPPNW 10. Dünya Kongresi Öğrenci Programı, 27 Haziran 1991 günü, IPPNW üyesi kuruluşların öğrenci temsilcilerinin katıldığı bir tanışma toplantısıyla başladı. Temsilciler, kendi ülkelerindeki öğrenci örgütlenmeleri konusunda açıklamalarda bulunduktan sonra, IPPNW öğrenci koordinatörleri Patrick Osese ve Arnoldas Doviltis birer "hoş geldin" konuşması yaptılar. Ardından, Japonya öğrenci temsilcisi, Hiroşima'daki 9. Kongre'nin öğrenci programı özetini sundu. Daha sonra, bölge temsilcileri, iki yıllık çalışma programlarını ve gerçekleştirilen ortak projeleri aktardılar. Bu projelerden en önemlileri, Zimbabve'deki sığınmacı kampları, Kenya'daki halk sağlığı kampları ve Baltık Bisiklet Turu idi.

28 Haziran günü gerçekleştirilen küçük grup tartışmalarından birinde, tıp fakültelerinin müfredat programları içinde yer alan nükleer risklere ilişkin konuların niteliği ve yoğunluğu ele alındı. Sonuçta, nükleer santrali olan ve deneme yapan ülkelerde bile bu eğitimin yetersiz olduğu ortaya kondu.

"Ortadoğu sorunu", öğrenci programında da ağırlıklı olarak yer aldı. "Ortadoğu'da Terörsüz Çözümler" konulu toplantıya, Türkiye'den tıp öğrencisi M. Nuray Müezzinoğlu da çağrıldı. Ayrıca, İsrail'den iki ve Filistin'den bir öğrencinin de katıldığı toplantı büyük ilgi gördü. Tartışmalar sonunda, bölgedeki sorunların bölge insanlarına çözülmesi gerektiği konusunda görüş birliğine varıldı; ayrıca kitle iletişim araçlarının duyarlılığı eleştirildi.

Kongre'nin üçüncü günü, gelecekte yapılacak proje çalışmalarına ayrılmıştı. Ortadoğu ülkeleri arasında öğrenci değişimi programı, Kuzey-Güney ülkelerinin çoğunu kapsayan tren gezisi gibi, daha çok karşılıklı iletişimi ve dostluğu amaçlayan projeler tartışıldı, işbirliği yolları arandı. Bu oturumda, IPPNW Eşbaşkanları Prof. Lown ile Dr. Kolesnikov da birer konuşma yaptılar. Üçüncü gün, Meksikalı öğrenci temsilcisinin, 11. Kongre'ye çağrı konuşması ile sona erdi.

30 Haziran'daki kapanış toplantısında, öğrenciler adına genel ve kapsamlı bir bildiri yayımlanması kararlaştırıldı. Sorunların çözümünde, kapsamlı bildirilerden çok, uzlaşma koşulları sağlanmasının daha anlamlı ve yararlı olduğu düşünülmüştü. Öğrenci örgütlenmesinin, öteki örgütlenmelerden daha esnek ve değişime açık olması görüşü benimsedi.

Gündüz toplantılarının yanı sıra, akşamları yapılan sosyal etkinlikler, geleceğin sağlıkçıları arasında dostluk ve iletişim kurulmasını sağladı. Toplantılar, genel olarak anti-politik bir söylem içeriyordu. Ancak, özellikle 3. Dünya ülkeleri öğrencileri, sorunların daha somut biçimlerde ortaya konmasını sağlamaya çalıştılar.

10. Kongre'nin öğrenci programına ilk kez Türkiye'den bir öğrencinin katılması, IPPNW kuruluşları arasında sevince karşılandı.

## ● SONUÇ VE STOCKHOLM BİLDİRGESİ

Çeşitli etkinlikler, toplantılar ve tartışmalardan oluşan IPPNW 10. Kongresi, 30 Haziran 1991 gecesi gerçekleştirilen yemekli toplantı ile sona erdi. IPPNW'nin 10. Kuruluş Yıldönümü, eşbaşkanların kestiği 10 katlı, yıl pastası ile kutlanıyordu. Kongre sonucunda yayımlanan "Stockholm Bildirgesi"nde IPPNW, asıl görevinin nükleer savaşın önlenmesi olduğunu ve tüm nükleer silahlar yok edilinceye değin bu hedefe yönelik çalışmalarını sürdüreceğini vurguluyordu. Bildirgede, Doğu-Batı ilişkisinde tanık olduğumuz büyük değişikliklere karşın, nükleer depoların ve denemelerin varlığına dikkat çekiliyor ve özetle şöyle deniyordu:

"Körfez Savaşı'nın bize verdiği ders, amacımıza ulaşabilmek için, savaşın önlenmesi doğrultusunda çalışmamız gerektiğidir. Çünkü Körfez Savaşı sırasında, bölgeye götürülen 1000'in üzerinde nükleer silahın kullanılması, ciddi olarak düşünülmüştür.

Bu Kongre'de, gelişmekte olan ülkelere delegeler, bize yeni sesler duyurmuştur. Onlara özel bir katkı olarak IPPNW, Satellite (Uyduyaşam) adlı bir proje başlatmış; bununla, özellikle gelişmekte olan dünyaya tıbbi bilgilerin akımını sağlamayı amaçlamıştır. Satellite, yakında kendi uydusunu fırlatacak ve böylece, hekimler arasında, pratik bilgiler ve insan sağlığının iyileştirilmesi için, dünya çapında sürekli ve ivedi ilişki kurulabilecektir.

Stockholm'de, örgütümüzün tarihinde yeni bir dönem başlatıldı. Militarizme ve onun insan sağlığı ve çevre üzerindeki sinsi etkilerine, her zamankinden daha çok karşı çıkacağımız bir geleceğe yöneliyoruz. Bunu yaparken, nükleer savaşın önleme çabalarımızı iki kat artırıyoruz." ■

# ÂŞIK NESİMİ'NİN 50. SANAT YILI

**T**anınmış halk ozanı ve cura ustası Âşık Nesimi'nin 50. sanat yılı, 26 Mayıs 1991 günü İstanbul Açıkha-va Tiyatrosu'nda düzenlenen büyük bir dinleyle kutlandı. Toplantıda, Onat Kutlar ve Zülfü Livaneli, Âşık Nesimi'nin ilerici kişiliğini ve halk müziğine katkılarını anlattılar. Âşık Nesimi (Çimen) de gecede, ünlü küçük sazı "cura"sının eşliğinde özgün deyişlerini seslendirdi.

Âşık Nesimi Çimen ve Kul Hasan, geçen yıl NÜSHED'in Altındağ Belediye-si ile düzenlediği "2. Barışa Katkı Etkinlik-leri"nin konuk sanatçıları arasında yer almışlardı. Âşık Nesimi'nin 50. sanat yılını kutlarken, onun, "6 Ağustos Hiroşima Günü"nde Ankara Gençlik Parkı'nda seslendirdiği barış türkülerinden birkaçını okurlarımıza sunuyoruz.

## OLMALI

**I**nsan haklarına saygı duyarsak  
Savaşın yerini barış almalı  
Nükleer savaştan çağı duyarsak  
Her devlet barıştan yana olmalı.

Kesin karar versin bütün liderler  
Yok edilsin can alıcı füzeler  
Bir araya gelip barışseverler  
Savaş sorununa çözüm bulmalı.

Dünyayı sarmadan barut kokusu  
Gündeme gelmeli barış konusu  
Artık sona erip savaş korkusu  
Bütün yüreklere huzur dolmalı.

Demokrasi rejiminde barış var  
İnsanlığa hizmet için yarış var  
Mutluluğun zirvesine varış var  
Bu nağmeler kulaklarda kalmalı.

NESİMİ seslenir, kulak ver bana  
Hangi devlet varsa barıştan yana,  
El ele vererek bütün cihana  
Ak kanatlı güvercinler salmalı.  
(3.1.1986)



● AŞIK NESİMİ ÇİMEN

## ÖLECEK ÇOCUĞU DÜŞÜN

**F**üzeler patlarsa koca evrende  
Ölecek binlerce çocuğu düşün.  
Zira bütün dünya devletlerinde  
Ölecek binlerce çocuğu düşün.  
Füzeler dünyayı dövüp dururken,  
Körpeçik fidanlar yanıp kururken,  
Beşiğinde mışıl mışıl uyurken  
Ölecek binlerce çocuğu düşün.

Nice yavru yaşamının başında,  
Bazısı da henüz üç beş yaşında.  
Öksüz kalan bebelerin dışında  
Ölecek binlerce çocuğu düşün.  
Savaştır insanı çaresiz kılan,  
Eceli gelmeden canları alan.  
Gelecek günlerin sahibi olan  
Ölecek binlerce çocuğu düşün.

NESİMİ gerçeği dünyaya ilet,  
Haykırarak de ki ey koca devlet,  
Namusun, vicdanın var ise şayet,  
Ölecek binlerce çocuğu düşün,

## BARIŞ GELSİN DÜNYAMIZA

**B**ir ağızdan haykırılım  
Barış gelsin dünyamıza.  
İçtenlikle çağırılım  
Barış gelsin dünyamıza.

Tüm devletler imza atsın,  
Silah imalatı bitsin,  
Savaş korkuları gitsin,  
Barış gelsin dünyamıza.

Dünya halklarının sesi,  
Diyor bu mu demokrasi?  
Bu savaşlar neyin nesi,  
Barış gelsin dünyamıza.

İnsanlığın tüm arzusu,  
Yetim kalmasın kuzusu.  
Bitsin savaşın sızısı  
Barış gelsin dünyamıza.

Ey insanlar gayret edin,  
Dost olmaya niyet edin.  
Hep birlikte davet edin,  
Barış gelsin dünyamıza.

NESİMİ der sorma neden  
Savaşlarda candır giden,  
Fazla zaman geçirmeden  
Barış gelsin dünyamıza.

(22.12.1986)

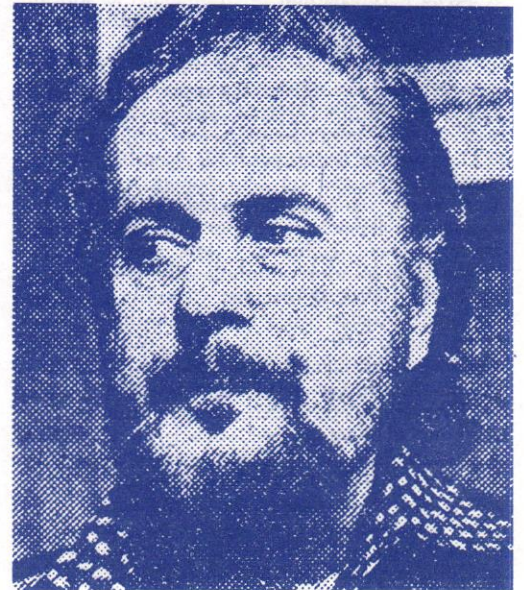
## Yannis Ritsos Türkülerde Yaşıyor

**Ç**ağımızın en büyük ozanlarından, yorulmaz barış savaşçısı Yannis Ritsos'u, 81 yaşında yitirdik. O, yalnız Yunanlılar'ın değil, bizim de ozanımızdı; Nazım Hikmet'in arkadaşı, Türk halkının dostuydu. Ritsos da Türkiyeli barış savaşçıları, emek dostlarıyla aynı yazgıyı paylaşmış, genç yaşında zindanı, sürgünü tanımıştı. Ünlü ozan, ilk kez 1948'de tutuklanmış; Aragon, Neruda ve Picasso gibi dünya çapındaki sanatçıların yürüttüğü kampanya sonunda 1952'de salıverilmişti. Ne var ki, 1967'deki Albaylar Cuntası sırasında yeniden faşizmin zindanına atıldı. Yunanistan'da demokrasiye geçildikten sonra özgürlüğüne kavuştu.

Yalın ve süssüz bir dille şiirler yazan Yannis Ritsos, kendini barışa ve insanlığa adanmış bir ozandı. Dünya Barış Konseyi'nin "Barış Ödülü" de içinde olmak üzere, çok sayıda uluslararası ödülün sahibiydi. Yaşamı boyunca inançlarına, ülkelerine bağlı kaldı. 1909 yılının 1 Mayıs'ında başlayan büyük yürüyüşü, 12 Kasım 1990 tarihinde noktalandı. Ardında ölümsüz barış türküleri bıraktı... Yannis Ritsos'un onurlu adı ve türküleri hep yaşayacak. "Barış" şiirindeki ölümsüz dizeleri gibi...

## BARIŞ

Akşam alacasında, gözlerinde ferah  
bir gülümsemeyle döner ya baba,  
elinde yemiş dolu bir sepet;  
ve serinlesin diye su, pencere önüne  
konmuş toprak bir testi gibi  
ter damlalarıyla alında...  
barış budur işte.  
Barış sınıksız kenetlenmiş elleridir  
insanların.  
Çocuğun gördüğü düştür barış...



● YANNIS RITSOS

NÜSHED-ASM İŞBİRLİĞİ İLE GERÇEKLEŞEN FOTOĞRAF SERGİSİ

# "SAVAŞIN BEDELİ"



● Sergiden Bir Fotoğraf: "Halepçe Katliamı"

Körfez bölgesinde yaşanan sıcak savaşın, TV ekranlarında bir "savaş oyunu" gibi sunulduğu günlerde, savaşların yıkımını ve acılarını yeniden gündeme getirmek amacıyla, NÜSHED, 13 Şubat 1991'de Ankara'da bir fotoğraf sergisi açtı.

Anadolu Sanat Merkezi (ASM) ile işbirliği sonucu gerçekleşen "Savaşın Bedeli" konulu sergide, fotoğraf sanatçısı Mehmet Özer'in çeşitli savaşlardan röpröduksiyon çalışmalarının yanı sıra, 1945 yılında Nagazaki'ye atılan atom bombasının yıkımlarını belgeleyen fotoğraflara da yer verildi.

10 gün süreyle açık tutulan sergiye, özellikle "Savaşa Hayır Platformu"nu oluşturan kuruluşların yönetici ve üyeleri geniş ilgi gösterdiler.

NÜSHED Basın Danışmanı Attilâ Aşut, serginin tanıtımıyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, "Savaşa Hayır diyen 'tabansızlar' olarak açtığımız bu sergiyi, özellikle 'mangal yürekli cengâverler'in izlemesini çok isteriz" dedi. ■

## ASM - NÜSHED

Anadolu Sanat Merkezi - Nispetiye Savaşa Karşı Hekimler Derneği

### SAVAŞIN BEDELİ FOTOĞRAF SERGİSİ

Reprodüksiyon: Mehmet ÖZER (AFOG)  
C. Murat ÖZCAN

13 Şubat 1991 - 18.00 ASM Sergi Salonu

● Serginin Afışı

ASM ANADOLU SANAT MERKEZİ  
125 12 29

SAVAŞ  
CİNAYETE  
KILIF  
OLAMAZ...  
CİNAYET,  
CİNAYETTİR!

SEAN  
PENN  
Yönetmen:  
Brian de Palma  
MICHAEL J.  
FOX

Savaş  
Günahları  
"Casualties of War"

12.15/14.30/16.45/19.00/21.15

Cumartesi 12.15/21.15  
Pazar 19.00  
seanslarında tiyatro vardır.

Fotoğraf Sergisi  
SAVAŞIN BEDELİ

● Serginin Duyurusu

### CUMHURİYET/8 BAŞKENTTE BUGÜN

■ Nedim Gürsel'in imza günü saat 18.30'da Fransız Kültür'de.

■ Danimarkalı sanatçı Yorgen Haugen Surenser heykel sergisi, Halkbank Sanat Galerisi'nde görülebilir.

■ Ankara Devlet Tiyatrosu Şinasi Sahnesi'nde saat 20.30'da Barenart Pomerance'in yazıp Baykal Saran'ın sahneye koyduğu "Fil Adam" adlı oyunu sergileyecek.

■ NÜSHED ile ASM'nin ortaklaşa düzenlediği "Savaşın Bedeli" konulu fotoğraf sergisi bugün ASM'de açılıyor. Açılıшта NÜSHED Başkanı Leziz Onaran bir konuşma yapacak.

● Serginin Haberi

## KISA - KISA

### WEBCOM ETKİNLİKLERİ

● "Webcom" adıyla bir grup hekim tarafından kurulan sağlık iletişim ağı, 6 Nisan 1991 günü Ankara'da bir dizi sanat etkinliği düzenledi. Anadolu Sanat Merkezi (ASM) salonlarında gerçekleştirilen etkinlikler çerçevesinde Dr. İsmail Özyayın'ın gitar dinletisi ile Funda/Hakan Gönendik'in dia gösterisi ilgi topladı. 1991 yılı "Sağlık İletişimine Katkı Ödülleri"nin dağıtıldığı gecede, ayrıca "İletişim Karikatürleri Sergisi"nin de açılışı yapıldı.

### HOLLANDA KARİKATÜRLERİ

● Hollanda'nın Ankara Büyükelçiliği ile Çankaya Belediyesi, 9-16 Nisan 1991 tarihleri arasında, Milli Piyango İdaresi salonunda ortak bir karikatür sergisi açtılar. "Hollanda Karikatürleri" adıyla açılan serginin ev sahipliğini, Hollanda Büyükelçisi Jan Warmenhoven ile Çankaya Belediye Başkanı Doğan Taşdelen yaptılar.

### 2. ALİAĞA ŞENLİKLERİ

● Aliğa Belediyesi'nin "2. Emek Şenlikleri", 14-16 Haziran 1991 tarihleri arasında, geniş bir halk katılımıyla gerçekleştirildi. Resim, fotoğraf, karikatür sergilerinin yanı sıra panel, forum, açıkoturum, söyleşi, dinleti, film, tiyatro, folklor ve spor etkinliklerine de yer verilen Aliğa Şenliği'ne, Genel Yönetmenimiz Attilâ Aşut, bir kutlama iletisi gönderdi.

### LEMEN SAM DİNLETİSİ

● Ankara Anakent Belediyesi'nin artık gelenekselleşen "1 Eylül Dünya Barış Günü Dinletileri"nin üçüncüsü, hava koşulları nedeniyle bu yıl 7 Eylül'de gerçekleştirildi. Ünlü pop müziği sanatçısı Leman Sam'in dinletisi, Hipodrom'u dolduran binlerce barışseverin coşkulu ilgisiyle karşılandı. Önceki yıllarda da Hipodrom, "Dünya Barış Günü"nde Joan Baez, Zülfü Livaneli ve "Yeni Türkü" topluluğunun görkemli dinletilerine sahne olmuştu.

### YUSUF DOĞAR'IN SERGİLERİ

● NÜSHED üyesi Dişhekimisi Yusuf Doğar'ın resim sergileri, dizi halinde sürüyor. Bu yıl ilk sergisini Mayıs 1991'de İTÜ'de açan Yusuf Doğar, çalışmalarını daha sonra 31 Ekim-8 Kasım 1991 tarihleri arasında İzmir-Karşıyaka İnsan Hakları Parkı'ndaki Kültürevi'nde sergiledi. Yusuf Doğar, yağlıboya ve karışık malzemeden oluşan ürünlerini, 16-31 Aralık 1991 tarihleri arasında da İstanbul Üniversitesi Kültür Merkezi'nde izleyicilere sundu. 1956 Besni (Adıyaman) doğumlu Yusuf Doğar, resimlerinde çoğunlukla, "Kapitalizmin insanı aşağılayan ve kendine yabancılaştıran propaganda ve reklam kampanyalarını teşhir ettiğini" belirtiyor.

### İNSAN HAKLARI FİLM ŞENLİĞİ

● Çankaya Belediyesi ile İnsan Hakları Vakfı, İnsan Hakları Haftası dolayısıyla Ankara'da "Film ve Video Şenliği" düzenledi. 10 Aralık 1991'de açılışı yapılan bir haftalık şenlik süresince Kızılırmak ve AST salonlarında insan haklarını konu alan yerli ve yabancı film ve belgeseller gösterildi. Şenliğe NÜSHED de "Hiroşima ve Nagazaki Konuşuyor" adlı belgeselle katkıda bulundu. 27 dakikalık bu video filminde, atom bombası kurbanı iki kentin 1945 yılında uğradığı yıkım, canlı tanıklıklara dayanılarak anlatılıyor. ■

# GÜNES

15 Eylül 1991 Pazar

HABERLER

NÜSHED siyasi partileri seçim öncesi 'barış ve silahsızlanma' konusundaki görüşlerini açıklamaya çağırdı

## Partilere barış sorgusu

İZMİR, GÜNEŞ- Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği (NÜSHED), 20 Ekim'de seçime katılacak siyasi partilerin liderlerini "barış ve silahsızlanma" konularındaki görüşlerini açıklamaya çağırdı. NÜSHED Genel Yönetim Kurulu, İzmir'de yapılan toplantısında, siyasi partilerden taleplerini belirledi. NÜSHED Genel Başkanı Leziz Onaran, düzenlediği basın toplantısında, ANAP'ı iktidarı özel kişilerin silahlandırma çabalarından vazgeçmeye çağırdı. Onaran, bugün UNICEF raporuna göre hükümet bütçesinden sağ-

la ayrılan pay yüzde 2 iken, savunmaya ayrılan pay yüzde 10 olduğuna dikkat çekerek, şunları söyledi: "Devletin silahlanmaya yaptığı harcamalar yetmiyormuş gibi, son zamanlarda özel kişilerin de silah almaları özendirilmekte, böylece kimi yabancı silah firmalarına çıkar sağlanmaktadır. Avrupa ülkelerinde bile artık yer bulamayan silah fuarları ülkemizde her yıl açılmakta, en gelişmiş ölümlerimizin sergilenmesinden adeta övünmektedir. "Barışçı bir anlayışın devlete yeniden egemen olmasını" isteyenler, "Türkiye, uluslararası

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği Genel Başkanı Leziz Onaran hükümet bütçesinden sağla ayrılan pay yüzde 2 iken, savunmaya ayrılan pay yüzde 10 olduğuna dikkat çekerek, "Son zamanlarda özel kişilerin de silah almaları özendirilmekte, böylece kimi yabancı silah firmalarına çıkar sağlanmaktadır" dedi.

nolojiye sahip Arjantin gibi ülkelerle işbirliğine gidilerek ülkemiz gündemine sokulmaya çalışılmaktadır." Onaran, 20 Ekim'de yapılacak parlamento hükümetten, "Barışçı bir anlayışın devlete yeniden egemen olmasını" isteyecek, "Türkiye, uluslararası

arenada yansız, çok yönlü ve barışçı politikalar üretip uygulamalıdır. Böyle bir politika güdülmeli ve en yakın zamanda üstler (tümöyle kapatılmalıdır. Özellikle Balkanlar ve Akdeniz'in nükleer silahsız bölge (nuclear-free zone) duruma getirilmesi çalışmalarına Türkiye etkin bir biçimde katılmalıdır. Nükleer enerji kullanımının vazgeçilmez olduğu saptanışından vazgeçilerek, alternatif enerji kaynakları (güneş

dikleri talepleri şöyle sıraladı: • Savunma harcamaları azaltılmalıdır. • Nükleer silahların da yer aldığı yabancı güçlerin çalışmaları durdurulmalı ve en yakın zamanda üstler (tümöyle kapatılmalıdır. • Özellikle Balkanlar ve Akdeniz'in nükleer silahsız bölge (nuclear-free zone) duruma getirilmesi çalışmalarına Türkiye etkin bir biçimde katılmalıdır. • Nükleer enerji kullanımının vazgeçilmez olduğu saptanışından vazgeçilerek, alternatif enerji kaynakları (güneş

enerjisi ve hidrolik enerji gibi) üretimine yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır. • Son derece denetimsiz olan radyoaktif madde kullanımı, radyoaktif atıkların toplanması, yasal düzenlemeyle sağlıklı bir uygulamaya kavuşturulmalıdır. • Öğretim programlarına, barışçı bir dünya düşüncesini içeren programlar konulmalıdır. • Dernekler Yasası'ndaki anti-demokratik hükümler kaldırılarak, meslek kuruluşlarına özgür çalışma koşulları yaratılmalıdır."

konuda daha geri teknolojiye sahip Arjantin gibi ülkelerle işbirliğine gidilmektedir.

Biz, 200 bin üyeli IPPNW'nin (Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Birliği) Türkiye kolu olarak, yeni oluşacak Parlamento ve Hükümet'ten, barışçı bir anlayışın devlete yeniden egemen olmasını istiyoruz. Türkiye, uluslararası arenada yansız, çok yönlü ve barışçı politikalar üretip uygulamalıdır. Böyle bir politika güdülmeli durumunda, zaten silahlanmaya bütçeden büyük paylar ayırmak gereksiz duruma gelecektir.

20 Ekim'de halkımızdan oy isteyen siyasi partilerimizi, şu istemlerimizi dikkate almaya ve Seçim Bildirgeleri'nde "barış-silahsızlanma-çevre" konularındaki görüşlerini açıklamaya çağırıyoruz.

1- Savunma harcamaları azaltılmalıdır.  
2- Nükleer silahların da yer aldığı yabancı üslerin çalışmaları durdurulmalı; en yakın zamanda üsler tümüyle kapatılmalıdır.  
3- Özellikle Balkanlar'ın ve Akdeniz'in nükleer silahsız bölge (nuclear-free zone) durumuna getirilmesi çalışmalarına Türkiye etkin biçimde katılmalıdır.

4- Nükleer enerji kullanımının kaçınılmaz olduğu saptanışından vazgeçilerek, alternatif enerji kaynakları (güneş enerjisi ve hidrolik enerji gibi) üretimine yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır.

5- Son derece denetimsiz olan radyoaktif madde kullanımı, radyoaktif atıkların toplanması, yasal düzenlemeyle sağlıklı bir uygulamaya kavuşturulmalıdır.

6- Çocuklarımıza barış bilincini okul çağında kazandırmak için, öğretim programlarına, barışçı bir dünya düşüncesini içeren dersler konulmalıdır.

7- Genel demokratikleşme istemimizin bir parçası olarak, Dernekler Yasası'ndaki anti-demokratik hükümler kaldırılarak, meslek kuruluşlarına özgür çalışma koşulları yaratılmalıdır.

(İzmir, 14 Eylül 1991)

NÜKLEER SAVAŞIN ÖNLENMESİ İÇİN  
HEKİMLER DERNEĞİ  
(NÜSHED)

## NÜSHED'İN SİYASAL PARTİLERDEN İSTEKLERİ

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği (NÜSHED) Yönetim Kurulu, 14 Eylül 1991 günü İzmir'deki üyeleriyle düzenlediği Bölge Toplantısı'nda, 20 Ekim seçimlerine katılan siyasi partilerden istek ve beklentilerini saptadı. Daha sonra Yönetim Kurulu üyelerinin de katıldığı bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanan ve parti liderlerine gönderilen istekler paketi, NÜSHED'in ilgi ve uzmanlık alanına giren "Barış, Silahsızlanma ve Çevre" sorunlarını içermektedir.

Kimi gazetelerde geniş yer verilen NÜSHED istekleriyle ilgili olarak DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Refah Partisi Genel Başkanı Prof. Dr. Necmettin Erbakan ve Sosyalist Parti Genel Başkanı Doğu Perinçek görüş belirtirken, SHP ve DSP genel merkezlerinden hiçbir yanıt gelmemesi dikkati çekti.

Aşağıda, NÜSHED'in "Siyasal Partilerden İsteklerimiz" başlıklı belgesini sunuyoruz.

### SEÇİME KATILAN SİYASAL PARTİLERDEN İSTEKLERİMİZ

Ülkemiz, yeni bir genel seçime hazırlanıyor. Çeşitli toplum kesimleri, yeni oluşacak siyasal iktidardan beklentilerini açıklamaya başladılar. NÜSHED de, kendi alanına giren konulardaki istem ve beklentilerini, seçime katılan siyasi partilerimize iletmeyi görev saymaktadır.

Geride bıraktığımız 10 yıl, halkın eğitim ve sağlık gereksinimlerinin gittikçe daha çok sınırlandırıldığı, buna karşılık, askersel ve öteki savunma harcamalarının hiçbir kesintiye uğratılmadığı bir dönem olmuştur. Ulusal gelir (GSMH) içinde savunma harcamalarının oranı, 1980-1988 döneminde % 4.1 ile 4.8 arasında değişirken, sağlık harcamaları için ayrılan oran, % 3'lerde kalmıştır. Türkiye bu oranla, Avrupa'da askersel harcamaları en yüksek ikinci ülke konumundadır. (Birinci sırada, % 5.1'e varan harcamasıyla İngiltere yer almaktadır.)

Merkezi Hükümet Bütçesi'nden sağlığa ve savunmaya ayrılan paylar da benzer özellikler gösteriyor. 1986-1988 dönemini kapsayan bir UNICEF raporuna göre, bütçeden sağlığa ayrılan pay % 2 iken, savunmaya ayrılan pay % 10'dur. Açık ki, silah ve öteki savunma giderleri için ayrılan bu kaynaklar, halkın temel gereksinimlerinden kısılarak karşılanabilmektedir.

Devletin silahlanmaya yaptığı yatırımlar yetmiyormuş gibi, son zamanlarda özel kişilerin de silah almaları özendirilmekte, böylece kimi yabancı silah firmalarına çıkar sağlanmaktadır. Avrupa ülkelerinde bile artık yer bulamayan "silah fuarları", ülkemizde her yıl açılmakta, en gelişmiş "ölüm araçları"nın sergilenmesinden âdeta övünç duyulmaktadır. Türkiye ne yazık ki, son on yılda, tüm cumhuriyet döneminde geçerli olan geleneksel barışçı çizgisinden uzaklaşmış, özellikle Körfez Savaşı sırasında savaşçı bir tutum içine girmiştir.

Öte yandan, bugün tüm dünyada terk edilmeye başlanan nükleer santraller, ülkemiz gündemine sokulmaya çalışılmaktadır. Üstelik, bu

## Bornova Sanat Sokağı'nda "Leziz Onaran Ağacı"



İzmir-Bornova Belediye Başkanı Ali Sözer, Körfez Savaşı sırasındaki barışçı çabaları ve yürekli çıkışları nedeniyle, NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran'ın adına, yeni oluşturdukları "Sanat Sokağı"nda ağaç dikti. Sokağın girişindeki küçük yeşil alanda dikilen ve özel korumaya alınan bu ağaca, Prof. Dr. Leziz Onaran'ın adını taşıyan bir plaket takıldı.

NÜSHED Yönetim Kurulu, 14 Eylül 1991 günü Bornova Belediye Başkanı Ali Sözer'i makamında ziyaret ederek, gösterdikleri değerlilikten dolayı Belediye yetkililerine teşekkür etti.

Fotoğrafta, NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran ve Bornova Belediye Başkanı Ali Sözer, Sanat Sokağı'nda, "Barış Ağacı"nın önünde görülüyorlar. ■